

SOTHØNA

ØSTENSJØVANNETS

VENNER

Nr. 31 - april 2006 - Årgang 17

Innhold

Viktige datoer for vår/sommer 2006	3
Farlig å gå tur ved Østensjøvannet?	3
Utterslev Mose – et eksempel til etterfølgelse?	4
Pressemelding om øyskjøtsel fra Friluftsetaten	7
Artspresentasjon – gråhegre	8
Sothøna inngår i viktig fuglearkiv	9
Hjulspinnere (Aranidae)	9
Stadig flere trinn på verneingen	12
Blomstertur i dikt, vise og vers	13
Moskusbukk – ny insektsart for Østensjøvannet	16
Trær må få lov å råtne	17
Forvaltningsplanen over i slutfasen	18
Kart til forvaltningsplanen, anno mars 2006	19
Ny bekk til Østensjøvannet!	20
Nytt prosjekt på Abildsø gård	21
Ryddetiltak på Bogerudmyra	22
Ekstraordinær båndtvang	24
Stein- og issikring langs Østensjøveien	28
Nationalnyckeln – bokverket med alle artene	29
Ny øy – større hekkeplass	30
Årsrapporten for fugler i 2005	32
Gode steder å stå når du vil se fugl	34
Skiløyper ved Østensjøvannet	35
Pyntede trær i skolehagen på Manglerud	39
Gelender langs turveien i Manglerudbakken	42
Nye T-banevogner	42
Mitt Østensjøvann: Lars Ove Hansen	43
Forskrift om rammer for vannforvaltningen	44
«Verdens vannmålingsdag 2006»	45
Oldtidsveien gruset ved Oppsal terrasse	46
Sjøppel	46
Oppsalhistorie og miljøparkinformasjon på Oppsalsenteret	47
Detaljen – klorofyll	48
Ny fugle-CD	48
Restaurering i vadedammen utsettes til vinteren 2007	49
Østensjøvannet i reklamebybildet	50
Parsellhagen i vinterdvale	51
Se opp for kjempebjørnekjeks	51

Har du oppdaget forurensning eller skadde/døde dyr?

Ved forurensning, oljeutslipp eller lignende, kontakt
Vann- og avløpsetatens telefonvakt: 23 43 79 00 (hele døgnet!)

Ser du skadde/døde dyr
ring Mattilsynet på 06040 eller
ring Dyreambulansen på 02222 (kommunal instans)
eller Fuglehjelpen: 90 08 61 61

Forsidefoto

Fotograf: Paul Fekjær
Ivrig deltager på den store isfiskekonkurransen
3. mars 2006 på Østensjøvannet

ØSTENSJØVANNETS VENNER

POSTBOKS 77 OPPSAL

0619 OSLO

E-post/nettsider

post@ostensjovannet.no
www.ostensjovannet.no

Sothøna

ISSN: 1504-0615

Redaksjon

Leif-Dan Birkemoe

Paul Fekjær

Finn Arnt Gulbrandsen

Audun Brekke Skrindo

Design og layout

Audun Brekke Skrindo

Grafisk produksjon

Mediehuset Gan

Anonnsesider

Globus Trading/John H. Liberg

22 26 05 17

Foreningslogo

Anne Durban

Opplag

2600

Foreningens styre

Leder: Amund Kveim

22 27 43 86

Nestleder/kasserer: Leif-Dan Birkemoe

22 27 51 93

Sekretær: Anne Berit Gyberg

22 28 97 46

Styremedlemmer

Eirik Wærner

Johan Mollatt

Paul Fekjær

Audun Brekke Skrindo

Varamedlemmer

Tove Andersen

Finn Arnt Gulbrandsen

John Pedersen

Gunnhild Riise

Medlemskontigent:

Hovedmedlem kr. 100

Husstandsmedlem kr. 10

Foreninger m.m. minst kr. 400

Firma/bedrift m.m. minst kr. 800

Kontigenten betales til foreningens

bankgirokonto:

7874 05 56761

Org.nr: 983 034 446

Redaksjonen avsluttet 23.03.2006

Vi takker annonsører for
støtte til utgivelse av bladet!

Leder

*Leder i Østensjøvannets
Venner: Amund Kveim*

Farlig å gå tur ved Østensjøvannet?

Avisoppslag den senere tid skulle tyde på at det er fare forbundet med å oppsøke områdene rundt Østensjøvannet. Fugleviruset H5N1 har fått svært mye oppmerksomhet, og en førsteside i en avis med bilde fra Østensjøvannet hadde til og med som hovedoverskrift «Hold barna unna». Vi finner det derfor riktig å bidra til å avdramatisere situasjonen ved å presentere nøktern informasjon.

Fuglene har sine sykdommer, hvorav noen er dødelige, på samme måte som oss mennesker. Slike sykdommer smitter sjelden over på mennesker og utgjør derfor vanligvis ingen trussel for oss. Virusene man nå frykter skal nå Norge er av en type som lett kan smitte ender og gjess, og har høy dødelighet. Man frykter også at spredningen mellom villfugl forsterkes ved at trekkfugl bringer viruset over større avstander.

En virkelig fare oppstår først når man får smitte fra villfugl over i fjærfebestander, og det er dette vi har sett i Asia der vill og tam fugl ikke holdes atskilt på samme måte som hos oss. De svært få menneskene som har fått smitten ser alle ut til å ha hatt svært nær kontakt med smittet fugl. Selv i slike tilfeller utgjør ikke virusene noen større samfunnstrussel. Den oppstår først hvis viruset endrer karakter og blir i stand til å smitte mellom mennesker.

Fagfolk forventer at dette fugleviruset blir oppdaget også i Norge, og Østensjøvannet ligger slik til at det ikke ville forbause oss om det var nettopp her det dukker opp. Myndighetene har laget beredskapsplaner for hvorledes en slik situasjon skal takles, og vi får alle følge de retningslinjer som blir gitt. Vi har likevel ingen tro på at et sykdomsutbrudd ved Østensjøvannet skal få dramatiske konsekvenser verken for fuglelivet ved vannet eller for oss mange som er ivrige brukere av området.

Turer langs Østensjøvannet med dets rike fugleliv er noe vi ikke vil være foruten. Skriveriene om fugleviruset får være en påminnelse om at vi bør avstå fra nærkontakt og at god hygiene er viktig. Fortsett derfor å ta barna med til Østensjøvannet, men vis aktsomhet og benytt anledningen til å lære dem hvorledes vi skal oppføre oss ute i naturen. Vi ser med større spenning enn vanlig frem til trekkfuglenes ankomst.

Den viktigste begivenhet nå i vår er likevel at det store planarbeidet med en skjøtelses- og forvaltningsplan for Østensjøområdet Miljøpark endelig ferdigstilles. Planene presenteres først gjennom åpne høringer og skal deretter behandles politisk. Vi forventer at dette både vil utløse midler til nødvendige rehabiliteringsarbeider og en permanent satsing på naturfaglig skjøtsel.

Østensjø, mars 2006

Amund Kveim

Viktige datoer for vår/sommer 2006

Årsmøte 30. mars

Etter årsmøtet, vil hovedtema være presentasjon av den omfattende arbeidet med forvaltningsplan og skjøtelsesplan for Østensjøområdet Miljøpark, samt informasjon om fugleinfluensaen.

Fugletur, 3. mai

Vi gjentar den tradisjonelle fugleturen. Med mange øyne som ser får vi med oss mer og håper å få med oss noen fine trekkfugl-opplevelser denne ettermiddagen.

«Våtmarksfestival», 17. juni

Eksakt program er ikke spikret ennå. Det er et arrangement som er initiert av Bydel Østensjø. Men ved vannet vil vi denne dagen gjennomføre turer og informere om naturkvalitetene i våtmarka ved Østensjøvannet. Program kommer seinere.

Bydelsdag, 10. juni

ØVV kommer til å delta på en eller annen måte, og vi avventer programkomiteens første utkast til arrangementet.

Østensjødagen, 27. august

Årlig arrangement for alle bydelens innbyggere. Program for dagen kommer seinere i vår, men dette er et tradisjonsrikt arrangement der folk er invitert til leik, underholdning og mat, tilpasset alle aldersklasser. Du kan se bilder og tekst fra tidligere arrangementer under «refe-ratsidene» på nettsidene våre.

Utterslev Mose – et eksempel til etterfølgelse?

I forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplanen for Østensjøområdet Miljøpark arrangerte Friluftsetaten en studietur for arbeidsgruppen til to områder som i noen grad reiser de samme problemstillinger vi må ta stilling til. Turen fant sted i oktober 2005 der også Østensjøvannets Venner var representert.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Det første området var Utterslev Mose i København kommune fordi denne våtmarken dannet grunnlag for kanalbyggingen i Østensjøvannet etter befaring fra Oslo kommune i oktober 1960. Se Sothøna nr. 22/2002.

Krankesjön-området i Lund kommune, et variert område i Skåne, vil bli omtalt i neste nr. av Sothøna.

Naturverkstedet Streyf

Sentralt i parken ligger naturverkstedet Streyf. Her legges det opp til en rekke aktivitetsmuligheter og naturopplevelser slik som studier av smådyr på land og i vann, fugletitting eller turer for rekreasjon.

Turveier

Mønsteret med parallelle grusveier til vandring og sykling ble anlagt omkring 1940 og er fortsatt beholdt i store deler av Utterslev Mose, selv om det på flere steder var forsterket med asfalt. Grusen hadde

Naturverkstedet Streyf har overlys og store skyvedører mot parken som gir huset nær kontakt med parken.

stedvis en forholdsvis hard og jevn overflate, godt egnet for rullestolsbrukere. Sekundære turveier, som stier gjennom kratt og skog, ble også holdt åpne dersom det var et ønske fra publikum. Slike stier kunne føre inn i en refuge, et stille sted med en benk.

Rekreasjonsanlegg

Utterslev Mose har et godt aktivitets-tilbud.

- Ballbaner med så høy standard som naturgrunnet tillater.
- Lekeplasser med rike muligheter for uorganisert lek. Naturmaterialer blir mye brukt. Målet er at de skal gli naturlig inn i landskapet. Sterke farger ble forsøkt unngått.
- Grillplasser kan fritt benyttes. Faste installasjoner er utplassert på gruslagte felt. For engangsgrill var det foreslått bedre plasseringsmuligheter, for eksempel på store flate steiner.

- Akebakker. Det var anvist plass for aking med kjelke til tross for antatt få dager med snø.
- Spesielle arealer i parken kan utleies til arrangementer, for eksempel konserter. Det arrangeres en årlig Utterslev-dag med om lag 4000 besøkende.

Bygninger og installasjoner

Førsteintrykket av parken var at bygninger og innretninger ikke preget området. Kulturlandskapet var dominerende element.

- Bygninger var i noen grad etablert til parkrelaterte formål.
- Offentlige toaletter fantes i fem av parkens bygninger.
- Benker og bord var utplassert på egnede steder. Bordene som ble benyttet var av en slik type at de kunne anvendes av rullestolbrukere.
- Avfallsdunker var utformet slik at dyr ikke skulle komme til og strø avfallet utover.
- Belysningen kom hovedsakelig fra gatebelysningen i de tilstøtende byområder. På enkelte strekninger var det parkarmaturer.
- Skilt er nylig skiftet til et nytt skiltsystem. Ved parkens mest benyttede innganger er det for å lette orienteringen satt opp et oversiktskart. Navnet Utterslev Mose og navnet på inngangstedet er plassert under dette.

Øyer og kanalgraving

Øyer er verdifulle hekkeplasser for vannfugl. Kanalgravingen, med en dybde på 1,75 m, fant sted rundt 1940. Jordmassene fra gravingen ble lagt opp på breddene langs

Utterslev Mose

- Ligger i den nordvestlige delen av København kommune, ca. 5 km fra Rådhusplassen.
- Samlet areal: 221 ha, hvorav 97 ha vannoverflate og øyer.
- Vanndybden er 0,5 – 2 m.
- Ble anlagt som park i 1939–43. Fredet i 2000 iht naturbeskyttelsesloven.
- Mosen (naturparken, våtmarken, sjøene) er stort sett omgitt av byområder.
- Topografisk ligger mosen etter danske forhold i bakkert terreng med markante skrånninger. Mosens lavtliggende område ligger 17 m over havet, med de høyeste koter mellom 32 og 40 m over havet.
- Skjøtselsområdet omfatter flere deler og sjøer.

Parallele turveier til vandring og sykling.

vannet. Ved gravingen ble det dannet sivøyer som ble fine hekkeplasser godt skjermet fra mennesker og dyr på land.

Øyene som ble etablert ved kanalgravingen blir utsatt for erosjon og nedbrytning. Eroderte øyer restaureres ved etablering av pilefaksiner (tørt materiale av flettet pil) omkring øyene og oppfylling med taker og jord som gjør at andre vekster også kommer inn.

Utsiktspunkter og siktlinjer

Utterslev Mose har få naturlige utsiktspunkter. Det er et mål at de eksisterende utsiktene bevares da de utgjør en del av parkens vide struktur. Utsikter som står i fare for å gro igjen skal holdes åpne og nye spennende utsikter er foreslått opprettet. Det vurderes skjøtsel av vegetasjonen, men også etablering av plattformer og utsiktstårn.

Sjøer, våtmark og bredder

Målet for skjøtsel av sjøer og våtmark er å bevare en balanse mellom åpent vann, rørsump og krattskog.

Vannspeilet skal holdes åpent. Det eksisterende kanalsystem fungerer som en barriere som hindrer adkomst til øyene med rørsump.

Det er en vesentlig målsetting å skape variasjon i breddenes karakter gjennom hele parken. Kratt og trær i parkens kantsoner mot vannet danner på enkelte steder utilgjengelige bredder mens det andre steder er plener helt ned til vannet. Det foreslås derfor rullerende skjøtsel slik at man over en 10-års periode har dekket hele parken.

Skjøtelsplan – styring av naturlige prosesser

Uten skjøtsel ville Utterslev Mose vende tilbake til en tilstand av myr og til slutt, gjennom naturlig utvikling, til skog. Den nåværende skjøtsel hindrer for en stor del parkens naturlige utvikling.

Skjøtsel innebærer tiltak som dels holder de naturlige prosesser i gang, men som også styrker hovedtrekkene i landskapet.

Sauebeite

Sauebeite er reintrodusert i Utterslev Mose som en påminnelse om områdets historiske landlige karakter. Forutsatt at beitingen styres slik at det ikke skjer overbeiting, vil den også fremme vekstbetingelsene

Naturmaterialer blir mye brukt på lekeklassene.

for urter som ellers har vanskelig for å klare seg i konkurransen.

Det er også viktig at sauene har et tilstrekkelig høyt beitetrykk slik at de greier å holde den uønskede vegetasjonen nede. Sau er valgt fordi deres størrelse i landskapet er mindre enn hest eller ku og at inngjerding er enklere. Om sommeren krever de lite stell og om vinteren er det lett å transportere dyrene ut av parken.

Taker

Rørsumpene utgjør et unikt og meget viktig element i Utterslev Mose. Inntrykket etter vår runde i parken understreket innslaget av denne vegetasjonstype. Rørsump er et tidlig stadium i den naturlige utvikling som finner sted når åpne vannflater utvikles mot skog med en viss høyde. Dessuten er rørsumpene verdifulle levesteder for en lang rekke fugle- og dyrearter. Det drives aktiv skjøtsel ved skjæring av taker med 5–10 års mellomrom. For enkelte områder hyppigere.

Vannstand og vannkvalitet

Utterslev Mose tilføres vann fra et vannmagasin i nærheten via et kanal- og pumpesystem. Flere innløp finnes ikke. Det er ingen naturlige tilførselsbekker og nedslagsfeltet er svært lite. Overløpsvannet, dersom det er overskudd på vann, ledes ut gjennom et rørsystem. Vannspeilet forsøkes holdt konstant hele året. Formålet med den konstante vannstand er for å sikre et så stort vannvolum som mulig til å fortynne fosforen som frigis fra bunnen av sjøen.

Er Utterslev Mose et eksempel til etterfølgelse?

Noe av det som virket overbevisende og til etterfølgelse for Østensjøområdet Miljøpark kan kort oppsummeres i noen punkter:

- Det er viktig å differensiere turveisystemet. Herunder må bredde, dekke, stigningsforhold og lengde vurderes. Likeså hvilken type trafikk som skal ha adgang. Hovedveiene må være fremkommelig for rullestolbrukere, evt. også til andre spesielle attraksjoner.
- En langsiktig skjøtelsplan må ligge til grunn, samtidig som den gir anvisning for den årlige, sesongmessige og daglige drift.
- Overvåking og oppfølging av områdets natur- og kulturverdier er avgjørende for at miljøparken skal utvikle seg i ønsket retning.
- Vannstand og vannkvalitet må fortsatt ha kontinuerlig oppfølging.

Naturlig skråning med sikt mot den åpne vannflaten.

- Åpenhet og siktlinjer gir bedre opplevelse av områdets dimensjoner. Utsiktspunkter anvises og inngår i parkens attraksjoner.
- Natur- og kulturattraksjoner gjøres mer tilgjengelig.

- Rekreasjon og friluftsliv må stå sentralt, godt avbalansert med miljøet.
- Skilting og navnsetting har betydning for orientering i området.
- Benker, bord og stoler (møbleringen) bør følge samme stil, gjerne tilpasset stedet. Bord bør tilpasses rullestolsbrukere. Grillplasser anlegges basert på en gjennomtenkt installasjon. Også for engangsgriller.
- Lekeplasser bør mest mulig gjøre bruk av naturlige elementer tilpasset terrenget. Sterke farger bør unngås.

- Toaletter bør finnes flere steder.
- Et sentralt sted i form av et aktivitetshus med mulighet for servering, utstillinger, møtevirksomhet, arrangementer (også utendørs) mv. gir området større identitet og bruksverdi.
- Det biologiske mangfold må prioriteres. Erosjon er et universelt problem som må løses ut fra de stedlige forhold.
- Beitedyr har i de fleste tilfelle gunstig innvirkning på både flora og fauna samtidig som de formidler natur- og kulturhistorie.

Utgravd kanal med sivøyer gir fine hekkeplasser.

Pressemelding om øyskjøtsel fra Friluftsetaten

Oslo kommune
Friluftsetaten

Pressemelding

Media

Dato: 22.03.2006

SKJØTSEL AV HETTEMÅKEØY & VEGETASJON VED ØSTENSJØVANNET

Delar av den største hettemåkeøya i Østensjøvannet synker som Venezia. Og på Bogerudmyra truer krativvegetasjon med å utrykke den sjeldne og truede plantarten kjempetar. Friluftsetaten er derfor i full sving med tiltak for å sikre det rike dyre- og plantelivet der.

Østensjøvannet naturreservat er hele Oslos naturområde hvor opptil 200 ulike arter av fugl er observert og hvor flere rødlistede starr-planter lever. For å legge til rette for denne rike naturen, skjøtter Friluftsetaten området jevnlig. I disse dager pågår tre viktige tiltak:

Bevating av den sjeldne kjempetarren

I de våte markene på Bogerudmyra vokser den sjeldne rødlistede planten kjempetar. For 100 år siden var dette området et åpent landskap med få trær og busker. I dag vokser det tette kratt her som suger opp vannet og skygger bort den vakkere våtmarksvegetasjonen med truede arter som kjempetar og starrtar.

I denne uka har Friluftsetaten i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus, satt i gang utfrysning av græsjelokraft på deler av Bogerudmyra for å bote på gjengjenningsproblemet.

Egen øy for hettemåke – med hjelp av pensjonister

Kraftet fra Bogerudmyra skal gjenbrukes som byggemateriale for den viktigste hettemåkeøya i Østensjøvannet. Deler av hettemåkeøya sydøst i vannet, er erodert bort. I samarbeid med Østensjøvannets Venner, er det satt opp et fundament av stalker som nå skal fylles med kraft og buntes av takrør. Det er pensjonister fra Østensjøvannets Venner som utfører den nye spesielle byggejobben.

Bygginga av øya skal være ferdig i løpet av mars slik at alt er i orden til hettemåkene begynner neibygginga i begynnelsen av april.

Flere fugle-øyer fins på Østensjøvannet. Rett nord for hettemåkeøya finner du for eksempel "Påskeøya", oppkalt etter tidepunktet den ble bygd i 2003.

Skjerming av øyer

På 1960-70 tallet gravde man kanaler og bygde øyer som var ment å skjerme fuglelivet. I dag er øyene utsatt for erosjon, noe som blant annet skyldes trær som velter og tar med seg jorda som holder øyene sammen. Friluftsetaten skal derfor i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus, legge store hellende trær som vokser på øyene og langs kanalene. Trærne skal ikke fjernes, men bli liggende på øyene for å komme naturen til gode.

Fotlogg: Bilde av hettemåke ved Østensjøvannet og hettemåkeøya, også kalt Tonga.

Kontaktpersoner: Avdelingsledelsearkitekt Inger Helene Kjerkræit, tlf. 23 42 68 82
(spørsmål om skjøtsel av hettemåkeøya)
Naturforvalter Bård Brødresen, tlf. 23 42 68 83
(spørsmål om skjøtsel generelt og om fugle- og plantelivet)

Artspresentasjon – gråhegre

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

Gråhegren er en stor (over meteren lang) og hardfør art. I Norge trekker den kun vekk fra is og snø, og er derfor å finne langs kysten på vinteren. Gråhegre tilhører orden storkefugler og er i slekt med de hvite hegrene egretthegre, kuhegre osv. Den hekker ved innsjøer, større elver og havbukter hvor det finnes brakkvann. Hekker i kolonier i store trær eller til nød bratte bergvegger (langs kysten).

Gråhegrens vitenskapelige navn *Ardea cinereus*, er direkte beskrivende: ardea betyr hegre og cinereus betyr askegrå.

Gråhegren har ord på seg for å være «den tålmodige fiskeren» ved at den kan stå dørgende stilt og venter på en passerende fisk. Dette skjer ofte stående på ett bein. Føden består hovedsaklig av fisk. Den kan også ta småpattedyr, amfibier, bløtdyr. Den kan også ta unger fra andre fugler. Det

er derfor den blir jaget av andre fugler (se bildet).

Arten har sin hovedutbredelse i et belte fra Japan til Europa. I Norge er hovedutbredelsen hovedsaklig langs kysten fra Oslofjorden til et noe mer sparsomt i Nord-Norge.

Bestanden er anslått til mellom 5000 og 10 000 par. Vinteren er likevel kanskje den største flaskehalsen i gråhegrens liv. Mellom september og november trekker gråhegrene vekk fra hekkekolonien. De voksne trekker sist avgårde. Noen drar helt til kysten av Frankrike. Faktisk er det registrert gjenfunn helt nede på Azorene og ikke minst ute på Island.

Ved Østensjøvannet har det vært kun sporadiske observasjoner av gråhegre de siste 5–7 år. Men 2005 ser ut til å skille seg ut med ekstra mange observasjoner i forhold til årene før. Ikke minst ved at fuglene ble sett sittende og ikke bare i flukt over vannet. Det kan hende at fising i vannet har tatt seg opp. Det er også sett 3 fugler samtidig, i motsetning til kun enkeltobservasjoner i tidligere år.

Gråhegren tok raskt i bruk det nye damanlegget i Langerudbekken.

Gråhegre jages av gråmåke mens den passerer over Østensjøvannet på vei mot sør.

Sothøna inngår i viktig fuglearkiv

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

Samfunnet har behov for ildsjeler som gjør det andre ikke vil eller orker å starte på. Selv om data-maskinen har automatisert mange oppgaver i samfunnet viser det seg gang på gang at noen må ta den tunge jobben å taste inn innholdet. Prosjektet som samler referanser til tidsskrifter og rapporter om fugler og fuglerelatert stoff i Oslo & Akershus går mot slutten.

Bjørn Harald Larsen er nettopp en slik ildsjel som tør å gå i gang med store jobber. Han tilbød seg å gjennomføre det som for mange fuglefolk har vært en stor drøm, nemlig å samle et referansearkiv over alle artikler om fugler. Ideen kom under hans årelange innsats for fugl i Oppland. Miljøer i andre områder har gjort noe liknende, men denne databasen vil altså begrense seg til artikler som er relevante for fuglekikking og fuglearbeide på det sentrale østlandsområdet. Det er bare å ta av seg hatten for initiativet og oppfordre alle andre miljøer og foreninger til å gjøre det samme. Aktiviteten blant ornitologer i Oslo-området er stor og listen over publikasjoner blir lang. Det vil bli mulig å finne artikler i kjente publikasjoner som Toppdykker'n, rapporter fra Fylkesmannen, Natur i Østfold, Vår fuglefauna, Sterna, Fauna, Cinclus og altså Sothøna.

Det er så altfor mange som tror at innholdet i en artikkel ikke er relevant bare fordi det er skrevet med skrivemaskin og bare finnes på trykk og kanskje har papiret gulnet en del siden innholdet var ferskt. Disse artiklene er skrevet for flere tiår siden og kan være vanskelig å finne i det hele tatt. De finnes definitivt ikke på disketter. Sothøna ble kontaktet i 2005 for å inngå i dette arkivet, og vi er stolte av at det vil bli mulig å finne frem til artikler om fugl i Sothøna. Portalen hvor man kan gå inn er ikke klar i skrivende stund. Det vil sikkert bli mulig å finne frem til den flere steder, men den vil helt sikkert være koblet opp fra hjemmesidene til Norsk Ornitologisk Forening, avd Oslo & Akershus.

Hjulspinnere (Aranidae)

Tekst: Tone Birkemoe

Foto: Leif-Dan Birkemoe

Korsedderkoppen (*Araneus diadematus*) på bildet jakter på byttedyr blant busker og trær. Den spinner sitt sirkelformede nett over tråder som stråler ut fra sentrum. Nettet er uten hull i midten og har en «varseltråd», dvs. en tråd som edderkoppen bruker for å gjenkjenne bevegelser fra byttedyr. I enden av varseltråden sitter edderkoppen og venter på at et insekt

skal sette seg fast i de klissete trådene. Korsedderkoppen hører med til familien hjulspinnere, som alle lager tilsvarende nett. Alle edderkopper er rovdyr som suger ut væske av byttedyrene. Hjulspinnerne har også et par tenner på kjevne som gjør dem i stand til å delvis dele opp byttet sitt. Dette gjør de samtidig med at de spytter ut fordøyelsvæsker. De slurper i seg alt flytende og til slutt er det bare rester av tørt skall igjen. Hjulspinnerhannene er mindre enn hunnene, slik det stort sett er hos edderkopper. Parringen forløper vanligvis uten dramatikk, men eldre hanner kan i enkelte tilfeller ende som mat for hunnen etter parring. Det finnes i alt 28 arter av hjulspinnere i Norge.

Art og artsgrupper – sett i lys av nye rødlister for Norge

Tekst: Tor Erik Brandrud

«Rødlistene» skal revurderes og fornyes. Den forrige offisielle versjonen for Norge er fra 1998. Siden dengang har mye forandret seg. Det gjør at vi også må forandre listene som gjelder Østensjøvannet.

«En rødliste er en oversikt over plante- og dyrearter som på en eller annen måte er truet av utryddelse, er utsatt for betydelig reduksjon eller er naturlig sjeldne. Dette er arter som er sårbare for menneskelig aktivitet.» Sitatet er hentet fra nettsidene til Direktoratet for naturforvaltning (www.dirnat.no/wbch3.exe?d=4379).

Verdens naturvernunion (IUCN) har arbeidet med dette i en lengre periode, og nå har Norge tenkt at vi også skal justere grupperingene og kriteriene for alle arter. I vår verden av rask kontakt på tvers av grenser, så forvaltningen i Norge seg tjent med å finne frem til de samme kriteriene som resten av Europa opererer med. Den nye rødlisten er imidlertid ikke helt ferdig ennå, men vi vet at det kommer nye plantearter i nye kategorier etter at forandringen er gjort.

Det er registrert i størrelsesorden 3000 arter innenfor Østensjøvann-området, og enda er artsregistreringene langt fra utførelse. Det aller største mangfoldet finner vi blant insektene, der det er registrert nesten 2000 arter.

Området har et betydelig innslag av regionalt sjeldne og rødlistede arter og artsgrupper. Således er det pr. i dag registrert totalt 76 rødlistede arter [eksklusive fugl] innenfor Østensjøvann-området. Sammen med Bygdøy er dette det området i Oslo der det er registrert flest rødlistede arter (Sothøna nr. 10 1995, nr. 24 2002).

Karplanter

Karplantefloraen i Østensjøvann-området er meget godt undersøkt, særlig av Wesenberg (1995) som også sammenstiller data fra tidligere undersøkelser (se også Sothøna nr. 19 2000). Det er til sammen registrert godt over 500 karplanter i Østensjøvann-området (innenfor grensene til miljøparken). Av disse er en rekke regionalt sjeldne, og representerer utposter av sørlige, kravfulle «oslofjordsarter». Til sammen er det

Arter	Rødlistekategori
Vannplanter	
hornblad (<i>Ceratophyllum demersum</i>)	DC
trefelts evjebloom (<i>Elatine triandra</i>)	DC
korsandmat (<i>Lemna trisulca</i>)	DC
vasskryp (<i>Lythrum portula</i>)	V
storandmat (<i>Spirodela polyrhiza</i>)	DC
Sumpplanter	
nikkebrønsl (<i>Bidens cernua</i>)	DC
stautstarr (<i>Carex acutiformis</i>)	DC
bunkestarr (<i>C. elata</i>)	DC
kjempestarr (<i>C. riparia</i>)	V
kåltistel (<i>Cirsium oleraceum</i>)	DC
vasstelg (<i>Dryopteris cristata</i>)	DC
myrtelg (<i>Thelypteris palustris</i>)	DC
Eng/kratt/hagemarksplanter	
skogpersille (<i>Aethusa cynapium</i> spp. <i>cynapioides</i> = <i>elata</i>)	V
rognasal (<i>Sorbus hybrida</i>)	norsk ansvarsart

Tabell 1: Rødlistede karplanter i Østensjøvannområdet. DC=hensynskrevende, V=sårbar, norsk ansvarsart=Norge har påtatt seg ansvaret for å opprettholde levedyktige bestander.

registrert hele 14 rødlistede karplanter i Østensjøvann-området (Tabell 2) (15 hvis den taksonomisk kritiske storengkall inkluderes). Hele 12 av disse er knyttet til vann/våtmark. I eng-hagemarksmiljø er det registrert to rødlistearter.

Vann- og våtmarksarter

De mange rødlistede og regionalt sjeldne artene er i hovedsak tilknyttet vegetasjonstypen rikstarrsump, og i hovedsak begrenset til Bogerudmyr-området. Artsinventaret i rikstarrsumpen, så vel som andre, artsrike vegetasjonstyper, er nærmere behandlet i kapittel 3 i statusrapporten til Tor Erik Brandrud.

Varmekjære tørrbakke-kantskogarter

Det er nesten ikke registrert rødlistearter innenfor denne gruppen, men en lang rekke regionalt sjeldne arter. Mange av disse har her lokale/regionale innergrenser. Mange er ellers i regionen nærmest begrenset til kalkøyene i Oslofjorden, og forekomstene ved Østensjøvannet utgjør antageligvis innergrense mot Østmarka (Wesenberg 1995). Til denne gruppen hører varmekjære, kravfulle, tørrbakkearter som åkermåne, villøk, hvit bergknapp, harekløver, gullkløver, knollmjødurt, nakkebær, bakketi-

mian og blodstorkenebb. Forekomsten av strandløk er en av meget få i Norge som ikke ligger i tilknytning til havstrand. Det er også registrert flere uvanlige skogkant/beiteskogsarter som mattestarr, krusfrø, geitved og asal-arter.

Edelløvsogarter

Av regionalt sjeldne, kravfulle (edel-) løvskog/hagemarksarter kan nevnes gulveis (*Anemone ranunculoides*, én, nylig oppdaget forekomst ved Abildsø, Sothøna nr. 28 2004), krattfiol, tystast og de noe mer fuktighetskrevede høystaudene storklokke, skogsvinerot og kranskonvall. De sistnevnte opptrer i Østensjø-området i alm- og askeskog. Selv om det er bevart mye både rik og gammel edelløvskog og hagemark er det bemerkelsesverdig få, kravfulle, spesialiserte (edel-) løvskogarter til stede. Her mangler bl.a. flere bredbladete grasarter (skogsvingel, skogfaks, m. fl.), myske, sanikel, vårerteknapp og svartereknapp. Blåveis er registrert kun ett sted (Almedalen). Dette er arter som er typisk inventar i de rikeste edelløvskogene på grunnfjell sørover i Oslofjorden og i Telemark-Agder.

Tabell 2: Rødlistede fugler (listen fra 1998). Ex=utryddet, E=direkte truet av utryddelse, V=sårbar (kan bli truet dersom negativ utvikling fortsetter, R=sjelden, kanskje for spredt populasjon i området til å vedlikeholde populasjonen, DC=se tabell 1, DM=bør overvåkes, som vil si at vi bør registrerer populasjonsvariasjon for å plukke opp eventuelle negative trender.

klippedue		Ex	Jakt, Predasjon
topplerke		Ex	Andre, Jordbruk, Biocider, Utbygging
åkerrikse		E	Jordbruk, Skogbruk, Kraftlinjer, Jakt
myrsnipe	Sørlig: <i>Calidris alpina schinzii</i>	E	Jordbruk, Skogbruk
sildemåke	Nordlig: <i>Larus fuscus fuscus</i>	E	Andre, Ukjente
gulerle	Sørlig: <i>Motacilla flava flava</i> og engelsk: <i>M. f. flavissima</i>	E	Jordbruk
hortulan		E	Jordbruk, Jakt
hønehauk		V	Skogbruk, Faunakriminalitet, Jakt, Kraftlinjer
jaktfalk		V	Faunakriminalitet, Kraftlinjer, Ferdsl, Jakt
vandrefalk		V	Tungmetaller, Faunakrim, Jakt, Ferdsl
lomvi		V	Fiske, Oljeforurensning
skogdue		V	Skogbruk
hubro		V	Jakt, Skogbruk, Ferdsl, Kraftlinjer, Faunakriminalitet
snøugle		V	Faunakriminalitet, Jakt, Ferdsl
vendehals		V	Jordbruk, Biocider, Klimaendringer
hvitryggspett		V	Skogbruk
fjellerke		V	Ukjent
sangsvane		R	Ferdsl, Kraftlinjer, Jakt, Tungmetaller
stjertand		R	Jakt, Jordbruk, Vassdragsreguleringer
skjeand		R	Jordbruk, Overgjødsling
lappfiskand		R	Faunakriminalitet, Skogbruk, Jordbruk, Predasjon
myrhauk		R	Faunakriminalitet
kongeørn		R	Faunakriminalitet, Ferdsl, Kraftlinjer, Jakt
fiskeørn		R	Skogbruk, Ferdsl, Faunakrim, Forsuring, Tungmetaller
lerkefalk		R	Faunakriminalitet
vannrikse		R	Jordbruk, Utbygging, Overgjødsling
myrrikse		R	Jordbruk, Vassdragsreguleringer
dverglo		R	Vassdragsreguleringer, Ferdsl, Utbygging
trelerke		R	Klimaendringer, Jordbruk, Tungmetaller
smålom		DC	Vassdragsreguleringer, Ferdsl, Jordbruk, Skogbruk, Jakt
storlom		DC	Vassdragsreguleringer, Ferdsl, Jakt
sædgås		DC	Jakt, Jordbruk, Ferdsl
vepsevåk		DC	Skogbruk, Jordbruk, Jakt, Biocider
dobbeltbekkasin		DC	Jordbruk, Utbygging, Jakt
gråspett		DC	Skogbruk
dvergspett		DC	Skogbruk
bergand		DM	Ferdsl, Ukjent
havelle		DM	Predasjon, Ferdsl
svartand		DM	Ferdsl, Ukjent
sjøorre		DM	Ferdsl, Ukjent
trane		DM	Kraftlinjer, Ferdsl, Vassdragsreguleringer, Skogbruk
nattravn		DM	Skogbruk, Biocider

Stadig flere trinn på vernestigen

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

Som Direktoratet for naturforvaltning (DN) sier på sine hjemmesider www.dirnat.no: Naturvernloven av 19. juni 1970 er vårt sterkeste virkemiddel for å sikre viktige områder med biologisk mangfold. Gjennom opprettelse av verneområder kan vi ta vare på et representativt utvalg av norsk natur og beskytte truede og sårbare naturtyper. Verneområdene gir oss også viktige rom for friluftsliv, rekreasjon og naturopplevelse.

Nye generasjoner kommer til og det kan hende du spør deg selv; hvilke former for vern har vi egentlig i Norge? Noen synes det er altfor lett å ødelegge fine områder som burde vært vernet. Andre tenker: nå må vel samfunnet snart ha vernet nok? I tillegg er det kanskje mange som spør seg hva en miljøpark egentlig er? Og kanskje enda viktigere: hvor sterkt står disse vernene når f.eks. fugleinfluensaen banker på døra? Behovet melder seg for å kanskje friske litt opp hvilke former for vern vi egentlig har.

Naturvernloven (fra 1970, som sagt over) gir oss muligheten til å opprette vernede områder. Ifølge den kan vi opprette 5 typer vern i Norge:

Nasjonalpark (§§ 3 – 4)

- et mål om å verne store sammenhengende villmarksområder. Sitat fra lovteksten: For å bevare større urørte eller i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder kan arealer av statens grunn legges ut som nasjonalpark. Grunn av samme art som ikke er i statens eie, og som ligger i eller grenser inntil arealer som nevnt i første punktum, kan legges ut som nasjonalpark sammen med statens grunn.

Landskapsvernområde (§§ 5 – 7)

- tar sikte på å bevare egenarten til et gitt område. Sitat fra lovteksten: For å bevare egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområde. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et

tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.

Naturreservat (§§ 8 – 10)

- vårt strengeste vern. Sitat fra lovteksten, som viser hvorfor Østensjøvannet selvfølgelig er vernet: Område som har urørt, eller tilnærmet urørt natur eller utgjør spesiell naturtype og som har særskilt vitenskapelig eller pedagogisk betydning eller som skiller seg ut ved sin egenart, kan fredes som naturreservat. Et område kan totalfredes eller fredes for bestemte formål som skogreservat, myrreservat, fuglereservat eller liknende.

Plante- og dyrelivsfredning (artsfredning §§ 13 – 14)

- et håp om å redde spesielt truede organismer/organismegrupper som står i fare for å bli utryddet. Sitat fra loven: Geologiske, botaniske og zoologiske forekomster som har vitenskapelig eller historisk interesse eller som er særpregede, kan fredes som naturminne.

Den som vil se hele verneforskriften til Østensjøvannet kan se på side 29 i Sothøna nummer 8. Les også om vern på side 18 i nr. 30, samt på våre nettsider (www.ostensjovannet.no/vern/).

Tilfrosset reservatskilt på grunn av fuktig luft og kulde.

Biotopvern (§ 9)

- et viktig underpunkt til naturreservater er målet om å ta vare på spesielle organismers levesteder. Sitat fra loven: I områder som har vesentlig betydning for planter eller dyr som blir fredet i medhold av § 13 eller § 14, kan utbygging, anlegg, forurensninger og andre inngrep forbys for å bevare deres livsmiljø.

Naturminne (§§ 11 – 12)

- særegne forekomster av natur/organismer med historisk verdi. Sitat fra loven: Geologiske, botaniske og zoologiske forekomster som har vitenskapelig eller historisk interesse eller som er særpregede, kan fredes som naturminne.

Miljøparken

Så spør den observante leser seg: hvor ble det av miljøparken? Den grønne lungen i Oslo som vi er så glad i heter da vitterlig Østensjøområdet Miljøpark? Joda, det er rett. Og begrepet miljøpark er hentet frem spesielt for anledningen. Planene for miljøparkens arealer inneholder egne momenter som skal gjøre området istand til å tilrettelegges for friluftsliv, bevegelsehemmede, undervisning også videre. Legg også merke til hvordan hele skalaen av verneområder i bunn å grunn forsøker å hindre at arter som lever (et gitt sted) blir utryddet. Og dette er hovedtemaet i den nye loven (som vi beskrev i Sothøna 30) Naturmangfoldloven.

Cathrines hjørne

Blomstertur i dikt, vise og vers

Tekst: Cathrine Senje

I dag skal det handle om blomster i natur og litteratur. Vi har lang vinter her i landet. Jeg skriver dette i februar, og dagene er blitt lengre og lysere. Vintersolhverv er forlenget passert – og snart kan vi igjen spise middag i dagslys. Vår, sommer og høst tar omtrent halve året her i landet, og i det andre halve sover naturen og plantene.

«Mors lilla Olle»

Jeg husker barndommens billedbok «Mors lilla Olle» med tegninger av Elsa Beskow og tekster valgt av Alice Tegnér. Et lite barn sitter godt inntullet på en kvist og sover. Diktet er av Zakarias Topelius. Jeg har ikke funnet oversetteren.

«Sov, du lille spire ung, ennå er det vinter
Ennå sover bjørk og lyng, roser, hyasinter
Ennå er det langt til vår, langt til rogn
i blomstring står
Sov, du lille spire, ennå er det vinter.»

Sov, du lille spire, kopi av Cathrine Senje etter Elsa Beskows tegning.

Kong Vinter må gi opp. Fra «Årets saga» av Elsa Beskow.

Når naturen våkner

Hver vår er det et like stort under å følge med når naturen våkner. Vi skjærer og klipper kvister og driver fram bjørkeløv, kirsebærgrener og forsythia fra hagen. Vi kan ikke vente!

Men snart finner vi det aller første tegn på vår – den vesle *Tussilago farfara*, som vokser i grøftekanter og leirskråninger så tidlig som i februar:

«Et gullokket hode, en lodden kropp, det er som den roper et kraftig: Stopp!
Til vinter og is og sne.
Baner seg vei gjennom leire og grus,
løfter sitt hode og lytter til sus
av vårvind i nærmeste tre.»

Jeg kjenner ikke forfatteren, men husker strofen fra barndommen. Det vanligste navnet er hestehov, fordi de store bladene som kommer senere ligner på et avtrykk

av hestehoven. Men leirfivel er et like fint navn.

Og i skråningen på østsiden av Østensjøvannet, nedenfor gården, står blomstene tett i tett tidlig på våren.

Selja kommer med gåsunger i april. Sevjen stiger, og det er nå en skal skjære fløyter:

«Selja står saftgrøn og sevjemjuk
kvistfri og ferdig til fløytebruk
for hage små gutehender...»

...skriver Jakob Sande. Er det ennå noen som kan kunsten å skjære fløyter? Vi hadde en nabo som alltid laget fløyter til mine barn da de var små. Selja finner du langs hele vannet.

Blåveis og hvitveis

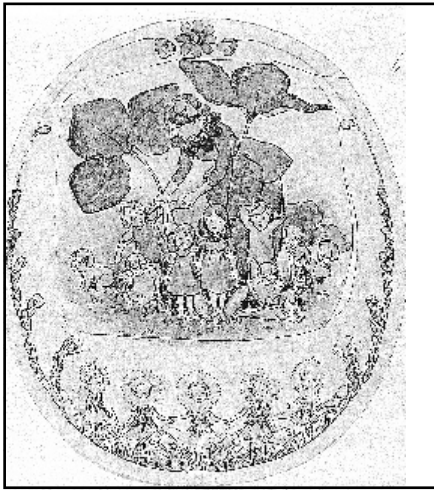
I april kommer anemonene – *Anemone hepatica* og *Anemone nemorosa*. Eller vil du heller si blåveis og hvitveis?

Wergeland kaller dem anemoner i diktet «Til Foraaret» som han skrev få dager før han døde, og han nevner også løvetann og leirfivel:

«O Foraa! Foraar! Red mig!
Ingen har elsket dig ømmere end jeg.
Jeg kalder dine Anemoner Aarets Pryd
Skjønt jeg ved nok, at Roseme ville komme

O vidn da, Anemone,
som jeg fyrigen har knælet for!
Vidner, foragtede Løvetand og Leerfivel,
At jeg har agtet Eder mer end Guld, fordi I
ere Foraarets Børn!»

Blåveislbladene er formet som en lever – derav navnet hepatica. Elsa Beskows tegninger i «Gørans Bok» skildrer året fra

Blåveismamma med barna sine. Fra Elsa Beskows «Görans Bok».

høst til høst med våren som et høydepunkt. Her er diktet om blåveisen:

«Blåsippmor med knopp vid knopp
står där uti hagen
Vakna mine små, vakn opp
nu är ljusa dagen
Alla ungarna de små kryper glatt ur pälsar
grå
Hennes allra minste små kravlar än på
magen.»

Blåveisen finner du helst på vestsiden av Østensjøvannet, rett etter at idretts-plassen er passert. Den liker ikke dyrket mark, men titter gjerne frem inne i kratt og kjerr. Hvitveisen kommer litt senere, men alltid før løvspretten, og den kan du gjerne plukke, for den sprer seg med sin underjordiske rotstokk. Anders Hovden skriver om den:

«Derstend den kvite sym/den fyrste blom
i år
Der like inn på snøen/i sine tronge kår.
Hostend i kvite klede sofager som ei brud.
Sjå henne vel i augo – då hev du skoda
Gud!»

Inger Hagerup har skrevet en liten «Bal-lade» om hvitveis og humle:

«I store, hvite blondekraver
står hvitveisflokken tett i tett
imens en veldig humle raver
omkring dem, gretten og forett –.»

Og hvitveisen gror virkelig i store flokker i skogen og på engene før løvet kommer.

Marianøkleblom

Marianøkleblom heter den i floraen. Jeg har ikke funnet noe norsk dikt om den, men Evert Taubes Rønnerdahl danser omkring, blant...

«blommomasomredanslagit ut på ången»
«gullviva, mandelblom kattfot og blå viol» –

Og gullviva er det svenske navnet på nøkleblom. Mandelblom er i følge min svensk-norske ordbok nyresildre eller saxifraga.

I Almedalen blomstrer nå vårkål, bekeblom, gullstjerne og pengeurt.

«Blommenes blomme»

Så kommer «blommenes blomme», skildret av Jørgen Moe:

«Når våren ånder på li og fjell
og vekker urtene av dvalen
da dufter søtt fra hvert bakkehell
vel tusen blomster gjennom dalen.
Men av dem alle er dog fagrest en
den glinser skjær foruten plett og men
Og ånder ut et sommerbud
– konvallen, blommenes blomme.
Den spirer helst på et enslig sted
hvor bakken luner for vinde
Men duften lokker dog hen ditt fjed
hvor du dens klynger kan finne.
Der står den skjult bak det brede blad
og bøier blygt mot jord sin klokkerad
Å, se dens kinn, hvor lys og linn, ja,
den er blommenes blomme.»

Jeg vet om konvallsteder på Tallberget. Og det er jeg neppe alene om!

«Sykkelstyret»

I slutten av mai blomster heggen. Men Nordahl Grieg lar den blomstre i juni i diktet «Sykkelstyret»

«Det glitrer blankt i et sykkelstyre
nu er det juni og heggeduft
Og unge jenter har tynde tøier
imellem sig og den lyse luft.
De går på veien med hver sin sykkel.
I taushet vandre de, to og to.
Men bak dem driver de unge gutte
i søndagsblådress og brune sko
Og de blir modige: Lån mig cyklen!
Det får de lov til, de unge menn.
Blå dresser suser langs hvite hegger.
Så får hun cykkelen sin igjen.»

Vinje nevner heggen i det vakre diktet «Vaaren»:

«Enno ein gong fekk eg vetren å sjå
for våren å røme;
heggen med tre som der blomar var på
eg atter såg bløma»

Heggens blomster dufter sterkt – noen synes for sterkt. Men langs Østensjøvannet pynter den godt opp med de store, hvite

blomsterklasene. Og av bærene går det an å lage likør. Bare prøv.

De første lysegrønne bladene

Nå har bjørkene fått de første lysegrønne bladene. Tarjei Vesaas forteller om dette underet:

«Det var ei lita bjørk som hadde fått lov på
nytt lauv – midt i mai.
Ho var mest ikkje ned på jorda for den
skuld
Og fordi ho var så grann.
Det kom som lova og
Ein mai vind.
Han gjorde henne ør og søt i borken
og sår i alle knuppar
Ein fugl kom sette seg på naken kvist
og sa det var no –
Ho visste ingenting denne dagen.
Man då det vart kvelden
stod ho med tunne grønfangar
Over nakent og grant.
Rar og omskapt – ør og levande.....»

I mai blomstrer det langs alle grøftekanter.

Løvetanntid

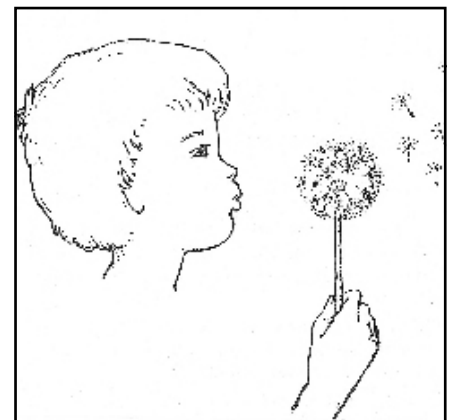
Gult er den fremherskende fargen. Det er løvetanntid. Den er ukuelig, og hageeiernes bitre fiende. Wergeland skriver:

«Hvor ligger Marken graa og ry
af Muld et Mulm, af Leer en Sky!
Med eet af Løvetand den spredes
den Urt, der groer, jo meer den trædes»...

Inger Hagerup ser humoristisk på løvetannen:

«Det står en liten løvetann blant andre
løvetenner
i bakken på et åkerland og blomstrer så
den brenner....»

Blås på meg, barn, ber løvetannen – strektegning fra «Barkebåt og kongleku» av Ove Arbo Høeg.

Men blomstringstiden er kort:

«Slik, venner, farer livet
med all verdens løvetenner
Først blir de ild, så blir de sne,
og siden gamle menner.»

Harald Sverdrup ser annerledes på det i diktet «Løvetannens bønn»:

«Blås på meg, barn.
Fang mine stigende stjerner
Og kikk på min gule sol
som brenner i gressets grønne himmel –
La de små barn komme til meg
for de vet ikke hva ugress er.»

Navnet løvetann skal komme av de takkede bladene, og vi finner samme navn både i fransk og engelsk: Dent- de-lion og dandelion. På dansk heter den pussig nok «mælkebøtte». En gang grep jeg en oversetter i en grov tabbe. Han skrev nemlig at «guttene sprang over jordet med melkebøttene».

Morsomme vers om vårblomster

Inger Hagerup har også morsomme vers om andre vårblomster:

«De kaller meg jonsokkoll
men jeg er et lubbent troll
Tykkmaget, lillagrønn
de underjordiskes sønn.
Så morsomt å vokse opp
og strekke sin vesle kropp
på blomstrende jonsokvoll
og være en jonsokkoll..»

Og om hundekjeksken:

«Er jeg en blomst? Det vet jeg ikke.
Med løftet blondeparasoll
står jeg blant pengeurt og vikke
og storkenebb og jonsokkoll.
Jeg kommer sent, men når jeg kommer
og kranser landevei og grøfter
med mine hvite juniløfter –
da er jeg ikke blomst, men sommer.»

Og det stemmer. Den kranser sannelig landevei og grøfter, særlig på østsiden av vannet.

«Je vil hematt»

«Je vil hematt» heter et dikt av Ingeborg Refling Hagen, der en gammel kvinne på hospitalet i Chicago drømmer om barnslandet og den norske sommeren:

«Langs gutu, stig og kongsveg
er det dype blomstergrøfter
derveks smørblom og ballblom i frodige
kjerr

Og på mosegrodde stengard blomstrer
nypetorn
– Å du søster! Slike veger finnes ikke
her...»

Nyperosene kommer til sankthans. Langs den gamle Østensjøveien står rosenbuskene tett. Men det nytter lite å plukke dem, for de rosa kronbladene faller fort.

Natt og dag eller stemorsblomst inneholder en hel fortelling. Stemora er det store, gule bladet nederst. Der sitter hun med et fat med rømmegrøt som står midt i blomsten. Døtrene er de lysfiolette bladene på hver side. De to magre og mørke stedøtrene sitter øverst og langt fra matfatet!

Vi må ikke glemme blåklokken, som i følge Gabriel Scott er «støpt om en finger og dypper i himmelblået og siden sirlig utklippet i kanten og hengt som pynt på et strå.» – sitert etter boka «Kilden».

«Blåklokkevikua»

Vi eldre husker Book-Jensens smektende røst i Kristian Hauger melodi. Men jeg foretrekker Prøysens «Blåklokkevikua» fra musikalversjonen av «Trost i tak-lampa»:

«Nå ligg steinrøysa solvarm med fingerstrå
Blåklokkevikua
Je er heme nå
Blåklokkevikua, den var lykka for meg
Den vi fekk som ei gave da vi var små
Blåklokkevikua
Midt i æillt det grå
Blåklokkevikua, som j lengte mot deg...»

Prestekragene

Prestekragene har vi alle plukket kronblader av som barn og ramset opp:

«Prost, prest, enkemann, ungar» – «Frue, jomfru, frøken, madam» – eller bare «Elsker han meg?» Ja/nei.

Svenske Gösta Rybrant har skrevet en vise om prestekragen:

«Det var om våren, det sjöng i snåren,
jag tog en prästkrage i min hand
Men den sa nej, han älskar ej,
han tar en annan og inte dej.
Och det blev sommer
och nioblommertil en johannisbukett jag band

Men nej och nej, jag såg dig ej,
en annen kom i min dröm til mej...
«Den er kantet med hvite tunger
som faller i fra som den fineste krage
og kunne være en engels pryð »
sier Gabriel Scott i «Kilden».

Prost, prest, enkemann, ungar – fra «Barkebåt og kongleku» av Ove Arbo Høeg.

Kløverblomstene er lubne og morsomme – og å lete etter firkløver er spennende! Prestekrager, rødkløver og blåklokker blir en vakker bukett fra rusleturen rundt vannet. Sankthansnatten skal unge jenter plukke sju slags blomster, legge dem under hodeputen og drømme om den de skal få:

«Midsommarnatten plockar jag
klöver och timotej
karibacka och ängsull och blyga förgetmejej
blåklockor och fioler och sän drömmar jag
om dej
och då vet jag at du älskar blott mej...»

Hva blomstene kan hjelpe deg med...
Svenske Karin Juel vet også hva blomstene kan hjelpe deg med:

«Doft av konvall ger sovande ro,
johannesurt stillar plågor.
Ärenpris blåa öga ger tro,
prästkragen svar på frågor.
Smørblomsten gul som värmande sol
binder jag sammen med en viol.
Nyponros ger vackra drömmar,
penninggräs ger guld i strömmar».

Mjødurten «kommer midtveis i sommeren» skriver Rolf Jacobsen:

«Mjødurt, den rykende blomsten
som kommer inn midtveis i sommeren
lik et hemmelig presteskap
med svingende røkelseskar
langs diker og grøfter
overalt på de grønne markene...»

Sist kommer geiterams, tistel, balderbrå og røsslyng.

Geiteramsen gror villig i grøftekanter og på hogstfelt. I England kalles den «firewood» fordi den ofte gror opp på branntomter. De nytter lite å plukke den, for den visner fort i blomsterglass. Men den er en fargerik og vakker blomst. Bladene har vært brukt til te og røttene som middel mot gikt.

Balderbrå og kamilleblom ligner preste-kragene, men de kommer litt senere. Plukk gjerne kamille. Den er en legeplante og kan brukes til såre øyne. Lag et uttrekk og legg en fuktet klut over øynene!

Så kommer september og oktober med fargeprakten sin, og til slutt løvfall. Barna plukker kastanjer og kaster borrar. Blomstringstiden er forbi og naturen går til ro. Og vi må vente lenge før den våkner igjen. Jeg slutter med Elsa Beskows septemberbilde og de tre barna under dalende gule ospeblad, fra billedboka «Årets saga». Og siden hele vannet vårt er kranset med løvtrær, sier sommeren farvel med et flott fargespill i gult og rødt.

Ospebladene faller som gullpenger. Fra «Årets Saga» av Elsa Beskow.

Moskusbukk – ny insektsart for Østensjøvannet

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

Under et besøk ved vannet 22. august 2005 kom jeg over en stor trebukk som satt i buskaset rett øst for vadedammen i nordenden av Østensjøvannet. Den var i øyenfallende der den satt mørk og flott mot den rosa blomsterklasen. Den lot meg slippe lett innpå i motsetning til de «stressede» dagsommerfuglene, og var lett å fotografere. Trebukkene kan fly enkeltvis over lange avstander på jakt etter det korrekte treslaget å legge egg i.

Jeg konfererte med Lars Ove Hansen (se annen artikkel i bladet) og det viste seg at denne arten ikke var observert i de omfattende insektundersøkelsene på slutten av 90-tallet. Navnet på trebukken viste seg å være moskusbukk (*Aromia moschata*). Den er ikke sjelden, men forekommer sporadisk og kan derfor bli forbigått i rapporter og undersøkelser.

Noen arter av trebukker (Cerambycidae) kan bli over 50 mm store. Selv om ikke alle artene har det, så er det de lange antennene som utgjør det i øyenfallende kjennetegnet på denne billefamilien. Voksne individer spiser pollen, fruktsafter, blomster, bark, bast eller bladvev. Larvene er mer rene vedspisere og kan bore omfattende gangsystemer i trevirket. Noen arter har spredd seg til helt andre deler av verden fordi de er transportert av mennesket, mens de har ligget som larve inni veden.

Moskusbukken forekommer i det sørlige Norge og går hovedsaklig på selje og vier. Billen har liten økonomisk betydning fordi selje og vier ikke er en viktig del av norsk skogbruk. Arten unngår derfor å havne i gruppen skadedyr i Norge. Globalt har den utbredelse over hele Europa, men i tillegg helt over til Japan, Mongolia, Korea og Nord-Kina.

Trær må få lov å råtne

Tekst: Finn Arnt Gulbrandsen

Foto: Leif-Dan Birkemoe

Du har kanskje hørt at det er mer «liv» i et dødt tre enn et som lever. Vi skal nå se på hvorfor man kan bruke dette noe merkelige uttrykket.

De grønne plantene fanger opp solenergi og produserer næringsgrunnlaget for alle andre livsformer gjennom fotosyntesen. Det friske treet består av stamme og greiner som bærer blader eller nåler. Faktum er at mesteparten av cellene i stammen er døde. Når treet f. eks. blåser over ende ved at stammen brekker, vil treet dø. Regnvann og fuktighet trenger inn mellom barken og veden og gjør forholdene ideelle for en mengde smådyr m.m. Da vil mange arter etablere seg i den gjenstående stubben og i trestammen som har fått brutt forbindelsen med rota. Det døde treet utgjør et helt økosystem.

Får det ligge, skjer det en utvikling der arter avløser hverandre etterhvert som tiden går. Noen insektarter og sopper kan være de første som går løs på treet. Sopp sporer kan ha blitt ført til det døde treet av insekter. En del billearter sørger for den mekaniske nedbrytningen. Mangfoldet av arter er gjerne størst når treet er gjennområttent. De

Dødt tre som står og råtner i Almedalen.

første billeartene som kommer, er gjerne biller som benytter treslaget. De siste billeartene kan bare benytte de spesielle nedbrytningsstadiene uten at treslaget er av viktighet. En rekke insektarter som tusenben, stankelbenslarver, saksedyr osv. bidrar til nedbrytning av trevirke. I tillegg er også moser og bakterier aktive i nedbrytningen av trevirke. Naturen er så viselig innrettet at det ofte er andre arter som bidrar til å bryte ned et rotvelt enn et tre som har brukket oppe i stammen. Noen billearter spiser vekstlaget på treet, men de fleste forsyner seg nok av sopparter som finnes i de døde trærne. Rovbillene dukker gjerne opp og forsyner seg av biller som tilhører de første gruppene som gikk løs på den døde veden.

Nedbryterne frigjør næringsstoffer i det døde materialet og fører dem tilbake til kretsløpet. Død ved kan altså være full

av levende sopp, biller og andre insekter, edderkopper osv. Spesielt har gamle, hule trær en særpreget insektsfauna. Av hensyn til dette spesielle biologiske mangfoldet er det viktig å sørge for at enda flere trær i Østensjøområdet Miljøpark kan få lov til å bli både gamle og hule.

At det finnes insekter i døde trær, fører også til at disse trærne trekker til seg fugler. Spesielt hakkespetter bidrar til en grovere nedbrytning av veden, men også andre insektspisende fuglearter kan øke menyen sin i døde trær og stubber.

Til slutt er det døde treet brutt ned til jord som igjen er med å danne grunnlaget for ny vekst.

Trevirket ligger på stedet det ble felt, slik at naturlige forråtnelsesprosesser trer i kraft.

Forvaltningsplanen over i sluttfasen

Tekst: Finn Arnt Gulbrandsen

Arbeidet med forvaltningsplanen for Østensjøområdet Miljøpark nærmer seg nå sluttfasen. Det hele blir et solid og omfattende dokument som trekker opp linjene for Miljøparkens fremtid.

Planen tar utgangspunkt i den vedtatte reguleringsplanen og status for området. Østensjøområdet er først og fremst kjent for å være en oase for planter, dyr og mennesker midt i Oslo byggesone.

Det er den fruktbare marine jorda i området som har lagt forholdene tilrette for et usedvanlig stort biologisk mangfold innenfor en liten flik av byens sørøstre del. Landskapet her er et av få eksempler på hvor rik naturen har vært i Oslo-gryta. Sammen med tilretteleggingen gjort på 1960- og 70-tallet har denne naturrikdommen medført at det er et av landets mest benyttete rekreasjonsområder både på hverdager og i helger.

Biologisk mangfold skal videreføres

Denne intense bruken av området og det faktum at tradisjonell gårdsdrift har opphørt, gjør at en forvaltningsplan er nødvendig. Ellers vil vår generasjon forbruke området på bekostning av våre etterkommere. Av samme grunn er forvaltningen av området helt nødvendig for at det biologiske mangfoldet skal videreføres. Et eksempel på dette er at tidligere tiders gårdsdrift med beiting og slått, bidro til å legge forholdene tilrette for et stort biologisk mangfold. Deler av området gror igjen, en kjent problemstilling i Norges kulturlandskap.

En del av edelløvs skogen rundt Østensjøvannet har med temmelig stor sikkerhet vært kontinuitetsskog siden tidenes morgen. Dette i seg selv er jo nok til å bevare området for ettertiden, men kvaliteten i disse delområdene er så viktig å forvalte for våre etterkommere at en del skjøtselstiltak må gjennomføres. Dette legger planen opp til.

Hva må gjøres?

Kort kan vi nevne at en del av krattskogen bør fjernes og beite gjeninnføres. En del gran og kratt må fjernes for å hindre at svært sjeldne planter skygges ut. Slått må gjennomføres for å redde sjeldne planter. Et variert kulturlandskap reetableres bl.

a. ved noe tynning flere steder. Noen skogsområder peker seg ut som naturskoger der kommende generasjoner kan nyte godt av et stort artsmangfold knyttet til uskjøttet skog. Det legges opp til skjøtsel av skogbryn, stell av bekkeløp og styving. En utfordring er å få slutt på hageavfallsdumping som har ført til at uønskete plantearter har funnet veien til området. (se sitat fra konvensjonen om biologisk mangfold nedenfor).

Et mål er også å få stanset erosjonen langs vannkanten samt å reetablere våtmark, øyer og kantsoner som har gått tapt. I denne sammenhengen kan nevnes at forholdene bør legges tilrette for utvidelse av naturreservatet på Bogerudmyra. Det er et overordnet mål å få skikk på vannkvaliteten. I den sammenheng er det nødvendig å få anlagt renseparker ved minimum Smedbergbekken og Bølerbekken.

Overvåkning

Med bakgrunn i det nasjonale målet om at «truede arter skal opprettholdes eller gjenoppbygges til livskraftige bestander»* og at «Oslo skal verne og rehabilitere [...] levedyktige bestander av truede arter i henhold til Bern- og Riokonvensjonens målsetninger»,** legger forvaltningsplanen opp til en ambisiøs overvåkning av enkeltarter og vegetasjon. Norge har også gjennom ratifisering av konvensjonen om biologisk mangfold forpliktet seg til «så langt det er mulig og hensiktsmessig hindre innføring av, kontrollere og utrydde fremmede arter som kan true økosystemer, arters leveområder eller arter.» Dette bakes også inn i planen.

Formålet med overvåkningen er å gjøre det mulig å snu en negativ utvikling for naturtyper eller arter. Det legges også opp til en overvåkning av miljøparken slik at det klarlegges hvordan den kan gjøres mer attraktiv.

Årsplan for skjøtsel

Det skisseres en skjøtelsesplan for området bygget opp etter delområdene i reguleringsplanen. Her er det forslag om når på året ulike former for skjøtsel bør gjennomføres.

Rekreasjon

I rekreasjonmessig sammenheng planlegges fugletårn og overbygde skjulesteder slik at publikum får ekstra god anledning til å studere fugle- og dyrelivet. Det bør også nevnes at planen har ambisjoner

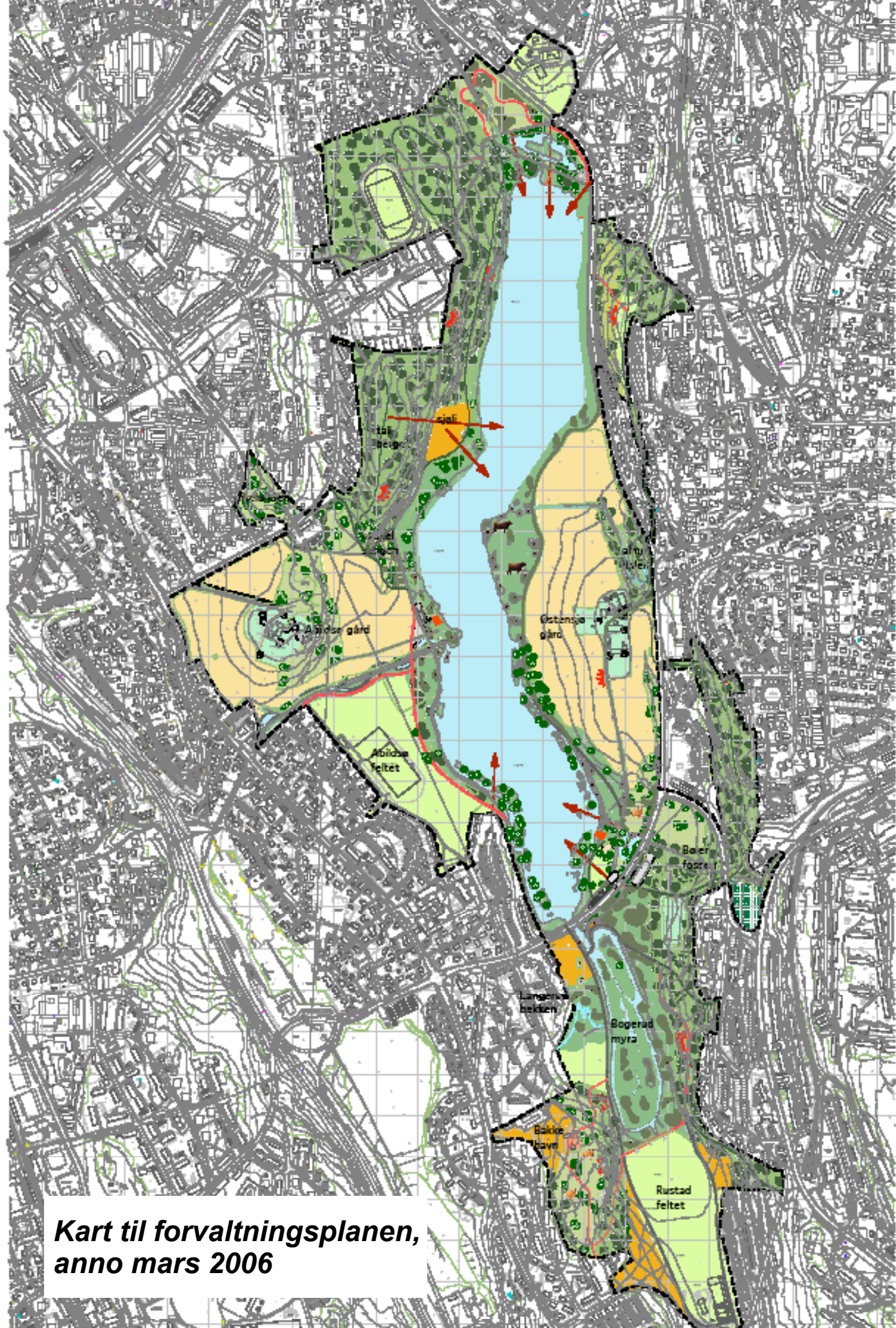
om å gjøre inngangene til Miljøparken mer attraktive.

* Stortingsmelding 42 Biologisk mangfold

** Byøkologisk program

Tegnforklaring til kartet på motstående side. Begge illustrasjoner er

	Vannflate
	Våtmark
	Skog
	Hagemark med buskgrupper
	Hagemark med tregrupper
	Hageanlegg
	Plenareal - park/idrettsanlegg
	Slåtteeeng
	Dyrka mark
	Beitemark
	Opparbeida plass
	Eksisterende turvei
	Ny turveitrase
	Utsiktspunkt
	Siktlinje

**Kart til forvaltningsplanen,
anno mars 2006**

Ny bekk til Østensjøvannet!

I februar 2006 hadde den nye bekken tegnet tydelig spor i terrenget vest for turveien. Skal vi kalle den Grønlibekken?

Før nytt vann kan ledes inn i naturreservatet er det en rekke forhold som må avklares. Ikke minst vannkvaliteten. Og det var mulig med overvann fra Grønlibakken.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

I det foreliggende tilfellet var det spørsmål om å skille spillvann fra overvann (regnvann) etter at en villa i Grønlibakken fikk vann i kjelleren ved sterk nedbør. Overvannet ble bl.a. samlet opp fra en bekk i rør som kom fra området ved Skøyenåsen T-banestasjon. Dette vannet gikk sammen med spillvannet i felles rør til renseanlegget på Bekkelaget. Ved å skille overvann fra spillvann, ville presset på ledningen til villaen reduseres og oversvømmelse unngås. Men hvor skulle overvannet ledes?

Befaring i nov. 2004: utslippet blir grundig vurdert. Fra v. Jon A. Markussen fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen, Roger Eilertsen fra firmaet Hjellnes COWI AS, Finn A. Gulbrandsen og Amund Kveim fra Østensjøvannets Venner.

Overvannet ble foreslått ledet til Østensjøvannet, men et alternativ var også Vadedammen. Dette alternativet ble frafalt med den begrunnelse at det ville føre til større anleggskostnader og på sikt også høyre driftskostnader.

Etter forprosjektering i november 2004 fra firmaet Hjellnes Cowi AS, innleid av Vann- og avløpsetaten som rådgivende ingeniører, ble det besluttet å lede vannet i rør under Østensjøveien og ut i våtmarka på den andre siden av turveien. Skulle røret føres lenger ut i våtmarken måtte det maskiner til, noe som lett ville skape sår i terrenget. Ved å slippe vannet ut rett vest for turveien, ville det kanskje også føre til mindre vekst av piletrær. Samtidig vil den nye bekken få et lengre strekk før tilløpet møter Østensjøvannet.

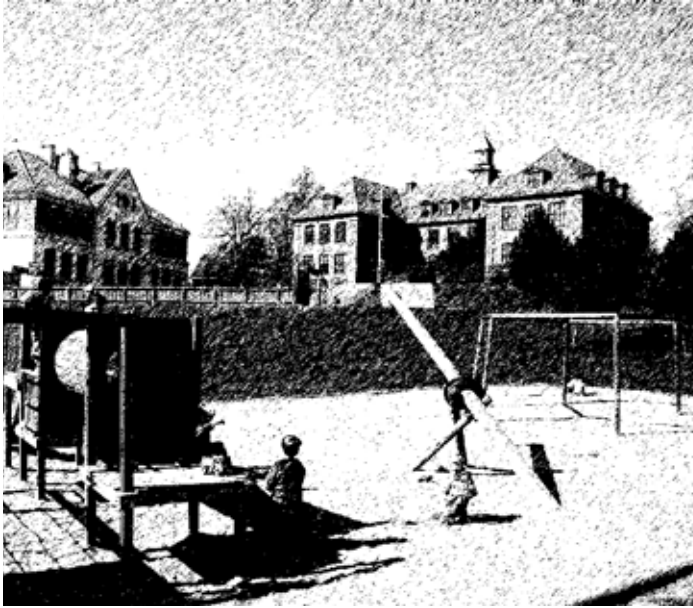
Utslipp av overvann i Østensjøvannet medfører større tilførsler av vann, i dette tilfelle vann av kontrollert kvalitet, dvs. at spillvann eller lekkasjer fra spillvann etter de arbeider som ble gjort, er stoppet.

Selve gravearbeidet fant sted i desember 2005. Østensjøveien ble delvis stengt en kort periode mens det nye overvannsrøret ble lagt på plass.

Et par dager i desember 2005 ble Østensjøveien delvis stengt ved Grønlibakken i forbindelse med nedgraving av overvannsledningen.

Nytt prosjekt på Abildsø gård

Skolegården på Østensjø skole og logo til initiativet fra stiftelsen Abildsø Gård (Illustrasjon: Audun Brekke Skrindo).

Tekst: Finn Arnt Gulbrandsen

Illustrasjoner: Leif-Dan Birkemoe og Audun Brekke Skrindo

På Abildsø gård tas nye initiativ i samme ånd som preget gården på 1800-tallet. Den gang hadde Akerskolen ligget nede og var forsømt av kommunen i årtier, men Nils Wetlesen fra Abildsø greidde å overbevise de høye herrer i Aker Sogneselskap og deretter politikerne at det var i alles interesse å få en god skole for allmenhetens barn. En samlet skoleplan for «håndgjerningen» i Akerskolen ble laget av Håkon Tvetter fra Østensjø og Minna Wetlesen fra Abildsø. Jordbruksskole og husholdningsskole på Abildsø stod også Wetlesens på Abildsø bak.

Nå satses det friskt igjen på Abildsø gård. Dagens drivere på gården ønsker å dele den unike muligheten de har til å legge forholdene til rette for undervisning av bydelens skoleelever. Derfor har man invitert en rekke av bydelens skoler med til å utarbeide et opplegg for klassebesøk og besøk av enkeltelever på gården og i Østensjøområdet.

Man satser på å få til et tverretattlig samarbeid der Utdanningsetaten v/ skolene, Friluftsetaten, bydelen, frivillige krefter og driverne på gården i samarbeid meisler ut og bidrar til et undervisningsopplegg der elevene får full nytte av en undervisning som er basert på gårdsdrift, hestehold, skjøtsel, opplevelse av biologisk mangfold og sammenhenger i naturen i

Østensjøområdet. Det arbeides med en rekke idéer som vi vil komme tilbake til i senere nr. av Sothøna.

Elevene vil få oppleve alt det som Abildsø gård og Østensjøområdet kan by på tett knyttet til de nye planene for grunnskolen. Opplegget vil også knytte sammen praktisk arbeid og teori på en best mulig måte.

I naturfag vil man benytte det unike Østensjøområdet til å vise sammenhenger i naturen. Elevene vil kunne få være med på å drive skjøtsel i delområder, i praksis følge forvandlingen i disse delområdene som følge av skjøtselen (hvilke planter

profiterer på skjøtsel, endringer i insekts og dyreliv etc.).

For kommende generasjoner vil prosjektet ha den verdien at barna får et eierforhold til området i langt større grad enn de har i dag. I tillegg vil prosjektet gi elevene en god innsikt i hvordan tingene henger sammen i naturen.

Det skal bli spennende å følge prosjektet i tiden som kommer.

Abildsø gård (manipulert foto).

Ryddetiltak på Bogerudmyra

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

I siste halvdel av mars ble det satt i gang rydding av trær og bukser ved Bogerudmyra og langs breddene i den søndre del av Østensjøvannet. Etter en befaring fra Friluftsetaten, Fylkesmannens miljøvernnavdeling, Østensjøvannets Venner og Park og Idrett Oslo KF ble det avtalt hva som skulle gjøres. Tiltakene inngår som en del av forvaltningen av naturreservatet.

Bogerudmyra

På Bogerudmyra er det ryddet et prøvefelt fra kanalen i vest inn mot Klopptjern. Det er gråseljekktratt og bjørk som er fjernet for å fremme verdifull våtmarksvegetasjon, bl.a. for å gi bedre vekstvilkår for den truede planten kjempestarr som har voksested nettopp her. En del av kvisten fra ryddingen ble brukt til å restaurere en øy for hettemåker nord for Bølerbekken.

Klopptjern

Utgravingen av kanalene på Bogerudmyra fant sted på 1960-tallet. Dermed ble adkomsten til det lille tjernet som lå ute på myra stengt. Siden den gang har vegetasjonen vokst opp og gjort området nærmest utilgjengelig. Om sommeren er det ikke mulig å komme dit ut annet enn ved båt over kanalen og det krever tillatelse fra Fylkesmannen. Om vinteren er det mulig å komme over på isen, men buskaset er så tett at det er vanskelig å ta seg frem til Klopptjern. Med årene er de sentrale delene av Bogerudmyra på den måten blitt et avstengt område.

Adkomst på sommeren er fortsatt ikke mulig, men vi kan altså nå se inn til tjernet. Navnet Klopptjern tyder på at det tidligere var en klopp her, altså en bro eller gangbro i myra, trolig i tilknytning til en sti eller vei.

Øyer og bredder

Langs bredden av Østensjøvannet og på øyene, særlig i den søndre delen, er det mange trær som heller ut mot vannet og står i fare for å dra med seg røtter og jord når de om ikke lenge vil falle ut. Dette vil føre til ytterligere erosjon og nedbrytning av breddene. For å komme denne utvikling

Botaniker Jan Wesenberg og Bård Øyvind Bredesen fra Friluftsetaten diskuterer hva som skal fjernes i prøvefeltet på Bogerudmyra.

Bård Øyvind Bredesen fra Friluftsetaten blinker et tre som heller faretruende ut mot kanalen i vest.

Jon Markussen fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling (nr. to fra høyre) instruerer Park og Idrett Oslo KF om hvordan ryddingen langs øyer og bredder skal gjennomføres.

i forkjøpet ble de mest utsatte trær felt. Etter at de var kvistet ble trærne lagt igjen i nærheten av voksestedet. Dette gjøres for å bevare det biologiske mangfold. Døde trær ble stort sett ikke rørt, kun kappet i lengden, dersom de utgjorde en fare for at andre trær var i ferd med å falle. På vestsiden av vannet ble to felt ryddet for oppslag for å bedre hekkeforholdene for vannfugl.

Park og Idrett Oslo KF har ryddet prøvefeltet på Bogerudmyra. Foran kvisthaugen ser vi fra venstre Erik Johansson, Harald Ringen og Jan Brodersen. Med på jobben var også Odd Lien og Tore Bergh.

Klopptjern sett mot sør i mars 2006. Over snøen går det dyrespor, et tegn på en trekkroute.

Tore Bergh fra Park og Idrett Oslo KF kvister et tre som nettopp er felt på vestsiden av Østensjøvannet.

Skjøtselstiltak

Her ryddes gråseljekratt og bjørk for å fremme verdifull våtmarksvegetasjon, med bl.a. den truede planten kjempestarr.

En del av kvisten skal brukes til å restaurere en viktig øy for hettemåker nord for Bølerbekken.

Arbeidet inngår som en del av forvaltningen av naturreservatet.

Østensjøvannets
Venner

Oslo kommune
Friluftsetaten

Oppslag ble montert for å informere publikum om arbeidene som pågikk på Bogerudmyra

Ekstraordinær båndtvang

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Oppslagstavlene rundt Østensjøvannet, som primært brukes til informasjon om verneregler for reservatet, kulturhistorie, flora og fauna, fikk plutselig et nytt oppslag i vinter. Oslo kommune innførte ekstraordinær båndtvang fra 10. februar med hjemmel i § 6 i Hundeloven. På oppslaget leser vi om hvilke forholdsregler som må følges:

Dette innebærer at hunder må holdes i bånd eller holdes forsvarlig inngjerdet eller innstengt slik at de ikke kan jage eller skade hjortevilt.

I områder med ekstraordinær båndtvang kan grunneier eller noen som opptrer på dennes vegne, avlive en hund som angriper hjortevilt.

Den som forsettelig eller uaktsomt overtrer denne bestemmelsen, kan straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder.

NB! Den ekstraordinære båndtvangen gjelder både i Marka og i byggesonen. Store snømengder gjør elg og rådyr sårbar for stress. Dersom de jages av hund, kan de bli så stresset at de mister livet av utmattelsen.

Ved å holde hunden din i bånd, kan du kanskje redde livet til et hjortedyr. Les mer om dette på Friluftsetatens nettside www.fri.oslo.kommune.no.

Påbudet var i høyeste grad relevant for Miljøparken. Mange steder ser vi tydelige spor etter rådyr i den dype snøen.

På tavlen sørvest ved vannet dukket det i vinter også opp en etterlysning av en hund som hadde stukket av.

På oppslagstavlen sørvest ved Østensjøvannet kom det i vinter opp flere nye oppslag. Øverst til venstre et rødt oppslag med melding om ekstraordinær båndtvang, og rett under en etterlysning av en hund som hadde stukket av. Slik den siste meldingen var utformet tyder det på en ansvarsfull hundeier. På oppslaget fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus fremgår det at i reservatet er det båndtvang hele året.

**Har du sett hunden min?
Zorro (Alaskan husky) ble skremt og stakk av. Han er observert rundt Østensjøvannet – og ved Tallbergskogen. Zorro er en litt engstelig hund.**

Eiers telefonnummer var oppgitt. Eller kontakt Manglerud politistasjon.

Vi skal ikke påstå at oppslaget kom *etter* innføringen av den ekstraordinære båndtvangen, men her har vi å gjøre med en eier som tydeligvis ønsker å følge bestemmelsene. Enhver som har hund vet

hvor vanskelig det er når hunden plutselig forsvinner. Trolig forsvant den fra et sted utenfor selve reservatet. Vi får håpe at hunden nå er kommet til rette.

For Østensjøvannet naturreservat gjelder imidlertid **båndtvang hele året**. Det står i fredningsbestemmelsene på det permanente skiltet fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Men vi kan ikke se bort fra at hunder kommer inn i reservatet når de er på rømmen. Ved å innføre ekstraordinær båndtvang i spesielle situasjoner burde denne risiko reduseres.

Lions blåste liv i en gammel tradisjon: Isfiskekonkurranse med flotte premier

Tekst: Audun Brekke Skrindo
Foto: Leif-Dan Birkemoe

Tidligere i forrige århundre ble det gjennomført isfiskekonkurranser på blodig alvor. Det kunne være biler i førstepremie, som for mannen i gata var helt uopnåelige goder på den tiden. Lionsklubbene i bydel Østensjø ville gjerne vaske vekk glemselens støv fra disse store fellesarrangementene. De klemte til med stor fiskekonkurranse 5. mars.

Lions inviterte med Østensjøvannets venner til å arrangere konkurransen. Vi må likevel berømme Lions, og Jan Sørлие spesielt, som gjennomførte mesteparten av arrangementet på en ypperlig måte. Det ble tidlig etablert en arbeidsgruppe med deltagere fra både Lions Manglerud, Bøler og Oppsal. De sørget for flotte gevinster, salg av fiskeutstyr og mat, samt administrasjon av selve konkurransen. Det ble etablert en teltleir på Abildsø gressbane. Ett strømaggregat sørget for oppvarming av kokeplater til toddy og kaffe. Et sekretariat med oppslagstavle for hvem som til enhver tid ledet fiskekonkurransen var også på plass. Påmeldingsavgiften var 100,- for voksne og 50 for barn. Mange hadde møtt opp tidlig. Kanskje var det for å sikre seg en god plass på isen. Men siden det var så kaldt slo de i hjel tiden med å kjøpe en pølse eller hamburger for en billig penge. Grillen egnert seg også som «varmestue» siden sola ikke hadde fått ordentlig tak ennå, og snoen beit i nesa.

Sekretariat og konkurransestart

Når det nærmet seg konkurransestart kunne noen ikke vente lenger og ruslet ut på isen for å starte boringen med hull. Den som ikke hadde bor med seg kunne få hjelp av noen i arrangementskomiteen. Fra å frykte at det ikke skulle bli så mange som ville fiske denne vinterfriske dagen endte med at hele 96 deltagere var med i kampen om gevinstene. Inne ved sekretariatet stod det oppstilt en splitter ny scooter til den som fisket den største gjedda og deretter 4 terrengsykler til det største individet av de andre artene i vannet (mort, karuss og abbor). Den som først kom til sekretariatet

med noe fisk i det hele tatt kunne vinne ekstrapremier. Presis 13.00 ble det fyrt av en signalpenn og konkurransen tok til

Paul Fekjær vil ha gjedda opp!

Nå etablerte folk seg raskt utpå isen. Det er alltid artig å se hvordan folk fordeler seg jevnt utover og ender opp med bortimot identisk avstand til alle rundt seg. I den høye løssnøen fristet det ikke alle å gå så veldig langt, så mange samlet seg innen rekkevidde til sekretariatet. Mange havnet nært hverandre og fulgte Lillehammer-OLs motto med «compact games». Ettersom minuttene snirklet seg avgårde uten napp ble det ropt mange vittigheter fra fiskeplass til fiskeplass. Unger som begynte å fryse løp omkring mens fiskeutstyret ble festet på de mest finurlige måter, overlatt til seg selv for å skaffe fisk. Det var tydelig å se at noen også var erfarne isfiskere. Små vindskjermer eller snøborger ble etablert og varm drikke fant veien ut av termoser i alle deler av konkurranseområdet. Den store grillen varmet såpass bra at det kom grønn plen fram under den. Turgåere som ikke visste om dagens konkurranse fikk seg en hyggelig matbit på vei forbi.

Været viste seg fra sin beste side. Betalingen for skyfritt klarvær er som regel kulde. For de som fisket i hele konkurransens tidsperiode mellom 13 og 15, må vi bare berømme innsatsen. Vinden gjorde at man

absolutt trengte klaffer for ørene og gode sko. Det er mulig dagens uheldigste mann også hadde trengt vernesko, siden han fikk et stygt kutt i leggen, men kyndig hjelp gjorde at han fikk bandasjert såret inntil han kom seg til legen.

Det varte og rakk før det ble meldt om napp, men ingen fisk fant veien opp til oss som ventet. Det hjalp ikke å sende lengselsfulle blikk inn til scooteren som stod ved hovedkvarteret. Noen smartinger flyttet seg til de midtre deler av vannet og boret hull der. De hadde nok også sett at ihuga isfiskere oftest sitter der eller helt i nordenden av vannet. Denne justeringen skulle vise seg å innfri for dagens heldigste mann. Da klokken begynte å nærme seg fristen for innlevering av fisk til veiing kom familien Kolberg med fattige to abbor. De var de eneste som hadde fått noe som helst. Det må jo sees på som litt av en bragd med tanke på at minst 96 snører var uti vannet.

Premiefiskene

Høytidlig ble de to premiefiskene veid inn til hhv. 53 og 139 gram. Og for denne sparsommelig fangsten ble det altså en hel sykkel i premie for største abbor. Det var bare å gratulere denne dyktige fiskeren som klarte det ingen andre klarte denne dagen. Gratulerer! Vi observerte mange som småskuffet måtte innse at det ikke ble noen scooter denne gangen. Men så trådte Lions fram og kom med en gladmelding som varmet. Syklene skulle loddes ut, kunne Jan Sørлие meddele, og da var det spenning igjen. Alle syklene ble loddet og ytterligere tre vinnere kunne rusle hjem med flotte terrengsykler. Til og med båtturene havnet hos et par glade vinnere.

All ros til Lions for et svært flott arrangement. Østensjøvannets Venner fikk også nye venner denne dagen. Mange stoppet ved vår stand og fikk med seg informasjon om Østensjøområdet Miljøpark. Vi håper dette kan gjentas og ser for oss liknende arrangementer i fremtiden. Hvis alle sammen går hjem og lærer noen triks av durkdrevne isfiskere, så skal du se at vi kan klare å slå antallet fiskede fisker, også.

Se bilder fra arrangementet på de følgende sider...

Vinner av isfiskekonkurransen 2006 viser stolt frem vinnerfisken.

Høytidelig veies vinnerfisken inn til 139 gram. Fisk nr. 2 veide 53 gram, og det var dagens fangst...

Audun Brekke Skrindo foretar den høytidelige innveilingen i sekretariatet.

Stor stemning blant deltagerne når de flotte syklene ble loddet ut. Her ser vi en stolt syklist som bare venter på at våren skal komme.

*Over: Enkelte fiskere visste hvordan de skulle lage den lange ventetiden om til familiekos i sola
Under: Utsikten fra sekretariatet til «fiskebankene» hvor det etterhvert deltok hele 96 fiskere.*

Stein- og issikring langs Østensjøveien

Mesta-klatreren med boreutstyr i en støvsky over veien.

Isen har lagt godt på seg i løpet av vinteren. Nå skal verken is eller stein falle ned på veien. Bildet er tatt 14. februar 2006.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Fjellklatring i miljøparken er en sjelden begivenhet. I november entret et lag fra Mesta Fjellsikring den steile fjellveggen ved Oppsalskrenten. Det ble boret hull til bolter for feste av netting til stein- og issikring langs Østensjøveien. Solid forankret i tauverk tok karene seg ned skrenten med det tunge boreutstyret.

Steinsprang og isblokker kan fort falle ned på fortauet og i veibanen dersom overvåkingen svikter. Flere steinblokker var løse, fikk vi vite – de måtte sikres før det skjedde en alvorlig ulykke.

Godt sikret i tau ble hull for bolter til is- og steinsprangnett boret inn i fjellsiden høyt over veien og vannet.

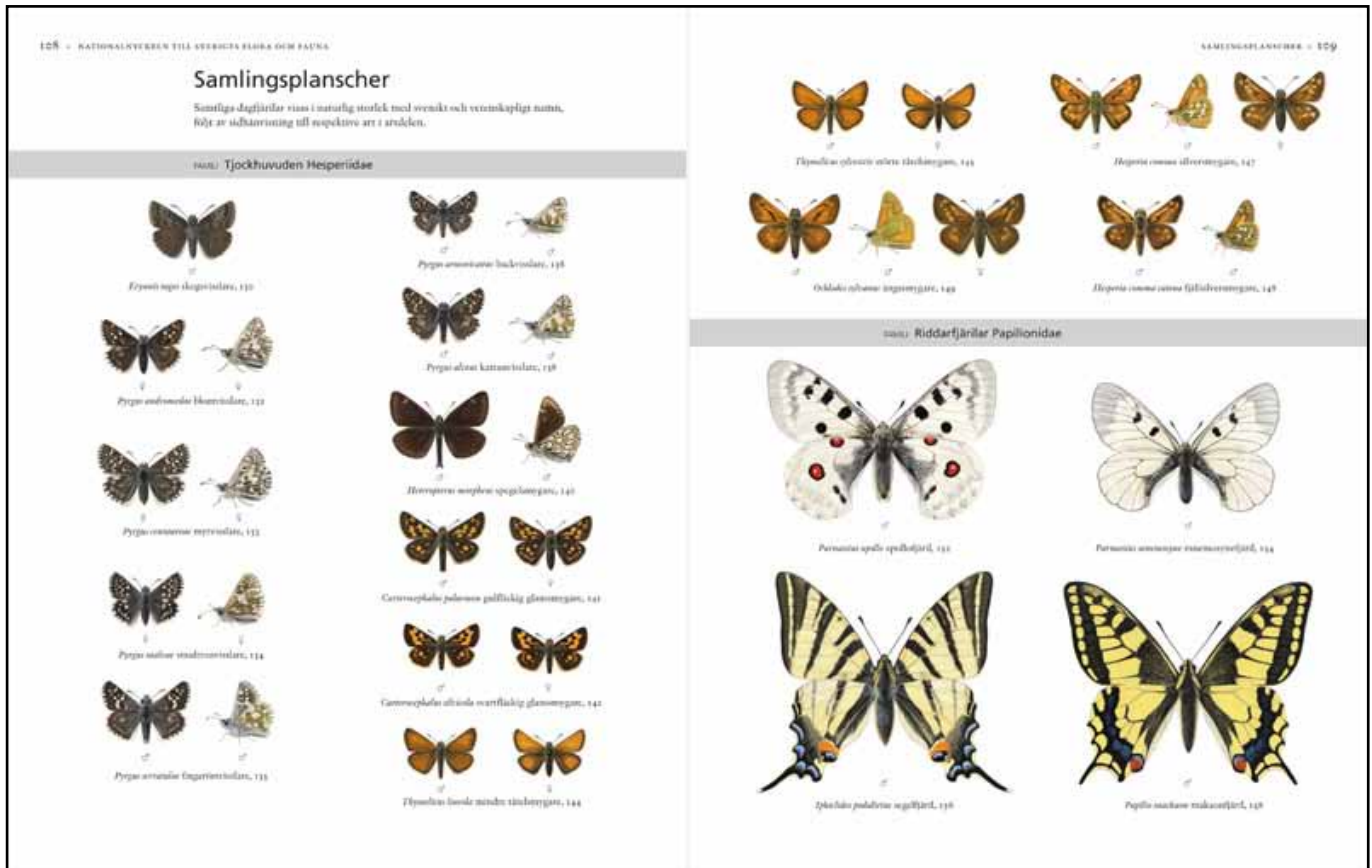
Mesta er landets ledende aktør innen fjellsikring med fokus på sikkerhet. Kjernekompetansen er, opplyses det, inspeksjon, rensk av fjell, bolting av fjell, montering av is- og steinsprangnett, vedlikehold av sikring og tømning av steinsprangnett. Disse oppgavene foretas både fra kran, med

Et arbeidslag kledde fjellsiden med nett festet til boltene.

kurv eller med tau. Samtlige metoder var i bruk under arbeidet ved Østensjøveien.

Etter at de dristige fjellklatrere hadde gjort seg ferdig med boltingen ankom en ny gjeng som kledde fjellveggen med nett som ble festet til boltene. Nå er hele strekket langs veien dekket med et beskyttende nett. I løpet av vinteren har tykk is dannet seg i fjellsiden. Vi får stole på at verken isklumper eller stein i vårløsningen faller ned på fortauet eller ut i kjørebanelen. Vannsiget fra Oppsalskrenten er det neppe noe å gjøre med.

Eksempel på sideoppslag fra bokverket om dagsommerfugler.

Nationalnyckeln – bokverket med alle artene

Tekst: Audun Brekke Skrindo

Sverige har tatt sats og startet sitt aller største bokprosjekt noensinne. Gjennom utrolige 100 bind skal alle kjente flercellede organismer beskrives.

Vi snakker her om en enorm innsats som vil prege det svenske fagmiljøet i tiår fremover. De som er glade i systematikk kan bare sette av noen hundrelapper i året med en gang. Kjempeprosjektene artdata-banken.se og Norges egen «artsdatabank» (St. meld 42 (2000–2001)) har som mål at begge land skal gjøre en innsats for å kartlegge hvilke organismer som faktisk holder til i de respektive landene. Sverige har kommet litt lenger enn oss og er godt i gang med bokverket.

To bind er ute på markedet: dagsommerfugler og tusenbein. Heldigvis, tør jeg påstå, kommer de forskjellige organismegruppene huler til bulter. I forordet til bøkene står det at det sikkert kan gå 20 år før dette er ferdig. Og da ville det blitt lenge hvis man f.eks. visste allerede i dag at bindet om akkurat dine favorittdyr ikke ble omtalt før i 2026!

Men over til bøkene. Det er altså store bøker, som ligner på samlede verk å la «verdens dyr» osv. Men de overgår ethvert oppsummerende verk i og med at de for første gang har som mål å beskrive alle artene. Det antas at det kommer til å bli beskrevet omkring 50 000 arter totalt. Og når vi tar med at nesten alle organismene tegnes i nye store plansjetegninger skjønner

vi fort at dette er ikke bøker som kommer ned i lomma på feltbuksa.

Systematikk er et mål i seg selv med bokverket. Prosjektet har som mål å fortelle hvilket biologisk mangfold Norden (og Sverige spesielt) har. Mesteparten av innholdet er derfor dekket av bestemmelsesnøkler, det vil si liste over egenskaper som skiller en art, slekt eller f.eks. andre ordnefra andre arter, slekter eller ordner. Så hvis du ikke er skeptisk til å bære litt tyngde er de absolutt ment å skulle hjelpe til i felt, nemlig å finne ut en organismes systematiske plassering. Den vil garantert hjelpe enhver biologisk interessert i å finne frem til «hva-for-noe-rart» du har foran deg.

Nesten alle tegninger er nye. Siden det er så god plass er mange illustrasjoner store. Og det gir alltid et bedre inntrykk av arten og hjelper deg til å finne frem til de artstypiske egenskapene.

Hvis du vil vite mer om hvilke bøker som kommer eller har andre synspunkter på bokverket kan du se informasjon på www.nationalnyckeln.se.

Ny øy – større hekkeplass

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

For et par år siden ble det slått ned syv lange stokker eller peler i et område litt nord for Bølerbekken som et første trinn på veien mot en ny øy. Etter en tids utredning om den videre konstruksjon kom vi endelig frem til en løsning. Johan Mollatt, «øyingeniøren» i Østensjøvannets Venner, lanserte en ide som alle parter kunne slutte seg til. Og da snakker vi foruten om Friluftsetaten også om Fylkesmannens miljøvernnavdeling og Norges Vassdrags- og energidirektorat som var konsultert.

Nedbrytning

Is, erosjon og variasjon i vannstand bryter øyer og bredder ned. Over år ser man resultatet i form av utraste bredder og mindre eller oppløste øyer. Alle de tre øyene som er bygget til nå er konstruert etter forskjellig metode, og må derfor betraktes som prøveprosjekter som det er for tidlig å trekke noen endelige konklusjoner fra. Den øya vi nå har bygget opp er derfor konstruert ut fra et nytt prinsipp.

Oppbygging

Mellom de syv nedsatte pelene ble langsgående stokker festet med bolter til pelene. Rammen blir da liggende over isen og blir trolig ikke utsatt for isens bevegelse eller nevneverdig påvirket av ulik vannstand. Det ble deretter boret et 30-talls hull i isen og stokker felt ned på

Slik så det ut i mars 2004 etter at de syv pelene var trykket ned ved hjelp av en lang kranarm.

innsiden av rammen med en avstand på 30–40 cm. Dermed fikk man en binge eller innhegning som skal holde kvistene på plass når isen forsvinner. Kvist og trær fra ryddingen på Bogerudmyra ble tilkjørt og slept på plass som fyllmasse. Toppdekket vil bestå av takrørbunter, vesentlig hentet fra Vadedammen i nord. Det nye øyområdet er på ca. 30 kvm.

Når dette skrives er isen ikke gått opp og forsøket kan derfor ikke bekreftes her. Men intensjonen er at øya skal gi plass for hekkende vannfugl, trolig hettemåke. Noen meter nord for øya har vi de senere år hatt vannets største hettemåkekoloni. Dermed vil kolonien få muligheten til utvidelse.

Tonga

Navnet på øya har vært foreslått til Hette-måkeøya, mens vår øykonstruktør foreslår Tonga. Om sistnevnte navn sier Johan Mollatt: – Jeg synes det er greit å ha navn på øyene så vi vet hva vi snakker om. Da vi jobbet med øya utenfor Bølerbekken ved påsketider 2003 falt det naturlig å kalle den Påskeøya. Øya utenfor langbrygga hadde veltet som en båt, så vi kalte den RA. Øya like ved Bølerbekken fikk et lite påbygg og minnet meg om hytta på Kon-Tiki, derfor navnet Tiki. For å fortsette tankerekken foreslår jeg navnet på den nye øya til Tonga (Rarotonga).

Ospestokkene som ble lagt horisontalt ut på isen, ble hugget på østsiden av Abildsø gård. Her er det Hans Englund og Johan Mollatt, med godt tak i tømmeraksen, som trekker en av stokkene gjennom snøen frem til bilvei.

Stokkene er lagt ut på isen og festes til pelene. Fra venstre: Odd Frode Ulbrandt, Finn Tschudi, Johan Mollatt og Per Tokle.

Tonga tar form. Pelene som skal holde kvisthaugen på plass er felt ned langs den ene siden. Johan Mollatt anviser Finn Gulbrandsen hvordan kvisten skal flettes. Ved turveien i bakgrunnen sees kvisten som er tilkjørt fra Bogerudmyra.

Amund Kveim inspiserer øya etter at vi har erklært jobben for utført. Takrør vil tilføres som topplag. Det som gjenstår er å se hvordan Tonga vil tilpasse seg det våte element.

Øya «Tonga» tar form

Årsrapporten for fugler i 2005

	Observert						
	første gang	siste gang	største ant i 2005				
horndykker	16.07.2005	16.07.2005	7	sothøne	01.01.2005	24.12.2005	160
dvergdykker	11.04.2005	17.11.2005	1	trane	20.04.2005	20.04.2005	1
toppdykker	07.04.2005	26.11.2005	60	vipe	25.03.2005	05.08.2005	7
storskarv	16.04.2005	15.11.2005	7	grønnstilk	16.05.2005	04.08.2005	3
gråhegre	07.04.2005	23.10.2005	7	skogsnipe	07.04.2005	30.07.2005	2
knoppsvane	28.03.2005	22.11.2005	11	strandsnipe	01.05.2005	12.09.2005	8
sangsvane	20.03.2005	16.10.2005	11	rødstilk	19.05.2005	19.05.2005	1
snøgås	20.04.2005	12.10.2005	3	gluttsnipe	04.05.2005	13.06.2005	1
kortnebbgås	02.06.2005	05.10.2005	140	storspove	25.03.2005	05.05.2005	4
grågås	01.01.2005	24.12.2005	?	rugde	11.10.2005	11.10.2005	1
kanadagås	01.01.2005	24.12.2005	121	enkeltbekkasin	04.04.2005	09.10.2005	3
hvitlunnås	01.01.2005	24.12.2005	615	kvartbekkasin	23.10.2005	23.10.2005	1
ringgås	28.07.2005	29.07.2005	1	storjo	23.10.2005	23.10.2005	1
gravand	16.05.2005	16.05.2005	2	hettemåke	22.03.2005	23.11.2005	860
stokkand	01.01.2005	24.12.2005	500	fiskemåke	15.01.2005	16.11.2005	31
stjertand	20.12.2005	20.12.2005	1	gråmåke	01.01.2005	24.12.2005	?
skjeand	16.04.2005	09.10.2005	4	sildemåke	20.03.2005	23.11.2005	41
brunnakke	18.04.2005	30.10.2005	7	svartbak	16.05.2005	24.08.2005	3
krikkand	07.04.2005	15.11.2005	24	makrellterne	05.05.2005	25.08.2005	16
knekkand	18.04.2005	02.07.2005	2	rødnebbterne	16.05.2005	19.05.2005	1
taffelend	03.07.2005	09.10.2005	2	lomvi	03.10.2005	13.11.2005	2
bergand	10.10.2005	06.11.2005	1	bydue	01.01.2005	24.12.2005	160
toppand	01.01.2005	20.12.2005	65	skogdue	09.04.2005	09.04.2005	2
havelle	16.05.2005	22.05.2005	2	ringdue	07.03.2005	09.10.2005	776
kvinand	12.01.2005	22.11.2005	70	kattugle	15.01.2005	14.12.2005	1
lappfiskand	15.04.2005	17.11.2005	1	tåruseiler	03.05.2005	31.08.2005	300
laksand	12.01.2005	27.11.2005	36	svartspett	13.04.2005	17.12.2005	1
fiskeørn	16.04.2005	04.05.2005	1	grønnspekk	03.04.2005	19.11.2005	1
sivhauk	04.05.2005	22.05.2005	1	flaggspekk	25.03.2005	24.12.2005	9
enghauk	14.09.2005	14.09.2005	1	dvergspekk	27.02.2005	10.09.2005	1
fjellvåk	03.05.2005	03.05.2005	1	sanglerke	22.03.2005	12.10.2005	2
musvåk	25.08.2005	28.08.2005	1	trelerke	15.04.2005	15.04.2005	1
vepsevåk	17.08.2005	20.08.2005	1	sandsvale	03.05.2005	03.06.2005	10
spurvehauk	19.01.2005	12.12.2005	2	låvesvale	16.04.2005	25.09.2005	300
hønehauk	15.01.2005	08.11.2005	1	taksvale	01.05.2005	25.08.2005	800
tårnfalk	04.05.2005	31.07.2005	1	heipiplerke	28.03.2005	26.10.2005	400
vandrefalk	07.03.2005	04.05.2005	1	trepiplerke	18.04.2005	05.05.2005	1
dvergfalk	12.04.2005	05.05.2005	1	linerle	28.03.2005	08.10.2005	?
vannrikse	30.10.2005	30.10.2005	1	gulerle	03.05.2005	22.05.2005	27
sivhøne	02.04.2005	11.11.2005	30	vintererle	22.03.2005	17.10.2005	6

	Observerert		Største ant i 2006		Observerert		Største ant i 2006
	første gang	siste gang			første gang	siste gang	
gjerdesmett	01.01.2005	24.12.2005	7	notteskrike	28.04.2005	05.11.2005	2
fossefall	27.10.2005	22.12.2005	1	nøttekråke	04.07.2005	11.11.2005	3
sidensvans	19.01.2005	24.12.2005	110	kaie	01.01.2005	23.11.2005	43
jernspurv	24.04.2005	23.10.2005	1	kråke	01.01.2005	24.12.2005	100
rødstrupe	15.01.2005	21.12.2005	22	ravn	09.10.2005	18.10.2005	2
rødstjert	07.05.2005	07.05.2005	1	stær	23.03.2005	05.11.2005	?
steinskvett	12.05.2005	24.08.2005	25	gråspurv	22.03.2005	09.11.2005	13
buskskvett	05.05.2005	31.08.2005	14	pilfink	09.01.2005	11.11.2005	110
måltrost	17.04.2005	30.09.2005	2	bokfink	24.03.2005	17.12.2005	?
rødvingetrost	04.04.2005	19.11.2005	80	bjørkefink	17.01.2005	12.10.2005	?
duetrost	05.10.2005	05.10.2005	1	tornirisk	13.04.2005	19.04.2005	3
gråtrost	15.01.2005	24.12.2005	?	bergirisk	17.04.2005	17.04.2005	2
svarttrost	01.01.2005	18.12.2005	10	gråsisik	17.01.2005	24.12.2005	50
ringtrost	19.04.2005	19.04.2005	1	stillits	01.01.2005	24.12.2005	30
hagesanger	25.04.2005	02.07.2005	3	grønnfink	01.01.2005	24.12.2005	200
munk	28.04.2005	30.07.2005	16	grønnsisik	01.01.2005	24.12.2005	100
møller	05.05.2005	06.06.2005	3	dompap	01.01.2005	24.12.2005	10
tornsanger	05.05.2005	16.07.2005	4	kjernebiter	23.03.2005	24.10.2005	6
myrsanger	16.05.2005	16.07.2005	2	grankorsnebb	26.10.2005	09.12.2005	15
sivsanger	02.06.2005	19.06.2005	1	rosenfink	21.05.2005	21.05.2005	1
rørsanger	05.05.2005	30.07.2005	7	sivspurv	28.03.2005	09.10.2005	25
gulsanger	22.05.2005	19.06.2005	1	gulspurv	22.03.2005	24.12.2005	8
løvsanger	01.05.2005	31.08.2005	50				
bøksanger	01.05.2005	02.07.2005	4				
gransanger	09.04.2005	12.10.2005	9				
fuglekonge	15.01.2005	16.11.2005	10				
gråfluesnapper	16.05.2005	19.06.2005	14				
svarthvit fluesnapper	03.05.2005	02.06.2005	2				
kjøttmeis	01.01.2005	24.12.2005	80				
svartmeis	15.03.2005	20.08.2005	3				
blåmeis	01.01.2005	24.12.2005	45				
toppmeis	26.10.2005	26.10.2005	2				
granmeis	17.01.2005	09.11.2005	3				
stjertmeis	18.04.2005	30.10.2005	10				
skjeggmeis	03.10.2005	30.10.2005	7				
spettmeis	01.01.2005	24.12.2005	9				
trekryper	12.05.2005	05.11.2005	2				
tornskate	07.08.2005	31.08.2005	1				
varsler	10.03.2005	10.03.2005	1				
skjære	01.01.2005	24.12.2005	120				

Kommentarer

Fugleregistreringene gikk som planlagt også i 2005, og rapporteringshyppigheten fra mer tilfeldige observasjoner holder seg på et høyt nivå. Av plasshensyn har vi her kun tatt med noen få data om hver art. Fullversjon med ytterligere data kommer på nettsidene om fugl.

2005 var et svært bra fugleår ved Østensjøvannet. Det ble registrert 2 nye arter for området: storjo og enghauk. Totalt ble det observert 142 arter, noe som er rekordhøyt siden de faste tellingene begynte.

Noen arter som bør nevnes spesielt:

- uvær og langvarig ugunstig vindretning for alkefugler gjorde at lomvier invaderte Oslo. Noen lomvier forvillet seg helt opp til Østensjøvannet og fisket i lengre tidsrom i vannet.
- blant arter som registreres litt sjeldnere: dvergfalk, bergirisk, dvergspett, kvartbekkasin, ringgås, sivsanger, rosenfink, havelle, lappfiskand og rødnebbterne.

En stor takk til alle som har sendt inn observasjoner.

Gode steder å stå når du vil se fugl

Tekst og foto: Paul Fekjær

Østensjøvannet har alltid vært regnet som et jordbærsted for fotografer. Her kommer du nærmere inn på fuglene enn på de fleste fuglerike områdene på Østlandet. Med sine 216 arter er det bare Fornebu og Nordre Øyeren som har flere arter i Oslo/Akershus.

Er du ute en vinterdag finner du fuglene samlet under brua i sydenden. Det er kun her det er åpent vann. Ender, gjess og sot-høner holder til her. Og er det en sjelden gjest innom så er den ofte også her. Når råka blir større er det ikke uvanlig å få laksanda på kort avstand.

Når du står på brua under veien og ser sydover mot de to små bruene som danner terskel mot Bogerudmyra ser du to små fossefall som kan skape fine motiver.

Så blir det vår og Bølerbekken går stri. Gå opp fra parkeringsplassen til fossen og på oversiden av den. Her er det ikke så mange som kommer innom, men med litt tålmodighet finner du fossekallen og noen vintererler. Flaggspetten og trekryperen er også her. Å få et ryddig motiv i villniset kan gi gode utfordringer.

Da er det noe helt annet med den nyåpnede Langerudbekken der den snirkler seg ned gjennom landskapet, under grusveien og

Langerudbekken i sørenden av

Toppdykker med én unge på ryggen og én på vannet.

ut i Bogerudmyra. En flott bjerk kan skape rammen om motivet, se på forsiden av forrige Sothøna (nr. 30).

Går du til utløpet av Bølerbekken kommer du svært nær fuglene, men se nøyer på bekken fra utløpet og mot Østensjøveien! Dette trange elveleiet kan være et bedre motiv enn utsikten vestover.

Toppdykkeren

Toppdykkeren har vært tallrik de senere år og er et yndet motiv der den svømmer omkring med sine stripete små på ryggen. Kanskje kan du komme nær nok innpå til noen flotte bilder der den fores med fisk så store at de mange ganger må gi opp å få den ned. Noen ganger må foreldrene selv fortære den. På vestsida ved Abildsøfeltet kan kveldssola gi det perfekte lys for disse situasjonene.

Skal du ha utsikt må du opp på Tallbergåsen i retning Manglerud. Etter litt leting finner du fjellhyller med god oversikt over vannet, Østensjø gård, Oppsal og Bøler. Husk å ta med deg vidvinkel!

I den nordre delen av vannet er ikke tilgjengeligheten så god, men langs veien på østsiden kan du få en fin bakgrunn til toppdykkerbildet ditt. Du kan mange ganger velge de flotteste farger i speilingen fra bjerker og løv.

Hvordan kan man lykkes ?

Det er nok en fordel med et kamera med kraftig zoom, et stativ og en god porsjon tålmodighet.

En sekk med stol på, matpakke og kaffe, og selvfølgelig kikkert og fuglebok. Da blir ikke ventetiden så lang. Har du polarisasjonsfilter og avtonet gråfilter vil de være nyttige i noen tilfeller. Men her er det muligheter også for de som ikke har det mest avanserte utstyret.

Lykke til ! Vi sees ved vannet...

Toppdykker, karakterarten ved

Skiløyper ved Østensjøvannet

På vestsiden av vannet var det i februar stedvis oppgatte og preparerte løyper.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

I vinter har det vært meget fine skiforhold, også på og rundt Østensjøvannet. Det er lenge siden føret var så fint over en så vidt lang periode i de lavereliggende strøk av byen.

Nordstrands Blad brakte 2. februar en helside om forholdene med overskriften «Spørøst forsvunnet» og Aftenposten Aften 14. februar et innlegg på siden for debatt med overskriften «Savnede skiløyper i øst». Felles for begge innleggene er savnet av gode preparerte løyper rundt vannet og videre inn mot Rustadfeltet og Marka.

Oppslaget i Nordstrands Blad tar spesielt for seg mangel på spor over broen ved Langerudbekken, mens debattinnlegget i Aften tar for seg hele strekket inn mot Marka. Selve vannet har i perioder denne sesongen vært plaget av mye overvann. Det begrenser selvsagt ferdsele med og uten ski. Kryssing av veier, passering under broen ved Østensjøveien og på smale partier langs turveien har alltid vært et hinder for de som ikke vil utsette skiene for unødig slitasje. Det er først når vi kommer til Rustadfeltet at løypene får full bredde, selv om de ikke er maskinelt preparert.

La oss også nevne lysløypa i Rognerud- og Manglerudskogen som ikke har vært vedlikeholdt på flere år. Den ble nok først og fremst bygget for skolenes bruk. Da Rognerudbakken ble benyttet som hoppbakke, ikke minst av elever fra Østensjø skole, var område mer benyttet som hopp- og langrennsarena. Når bakken måtte rives svant nok området status som skiarena, særlig etter flere snøfattige vintre.

Østensjøområdet Miljøpark skal selvsagt være til glede også om vinteren, spesielt

når skiføret er på det beste. Friluftsetaten svarer i innlegget i Nordstrands Blad at de skal vurdere situasjonen for å komme frem til en bedre løsning neste sesong. Østensjøvannets Venner vil også ta opp saken med det mål å tilrettelegge området bedre for skiløpere.

Ved Rustadfeltet leder løypene rett mot Marka.

Karnappmannen og andre viderverdigheter fra vår nære historie – del 11

Det var opprinnelig ikke mange veier som førte fra Christiania til Abildsø og Østensjøvannet. Den raskeste ruten var nok stien over Manglerud og Ryen fra kjerreveien gjennom Gamlebyen. Ellers kunne en, slik opplysningspresten Jacob Nicolai Wilse (1736–1801) skriver, følge den «lange Dal langs med Rhyenbergene mod Sydost, hvor vinterveien gaaer ned fra Østlandet;»¹ krysse Ekebergsletta langs hovedveien til Holtet, og videre over Bekkelagshøgda til fots.

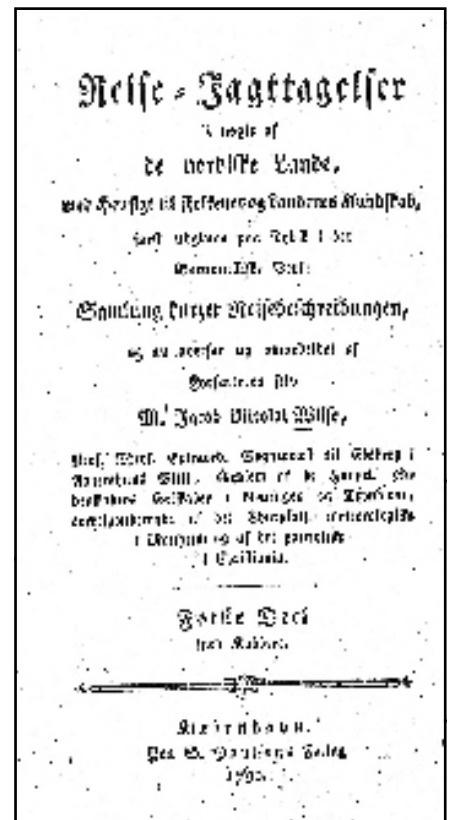
Tekst: Erik Henning Edvardsen

Abildsø sett med topografens blikk

Witse, som for sitt vidtfavnende topografiske forfatterskap ble utnevnt til ekstraordinær professor, dveler i sine Reise-Iagttagelser også over Abildsø gårds beliggenhet: «Abelsee, en god halv Miil fra Christiania, ligger næsten ligesom alle Gaarder i Landet paa en Høide, omgiven med en Slette. Man skulde formode, at man i Norge ei byggede i Høiden, og om ikke halv i Jorden, som i Siberien, saa dog lavt og med stor og tyk Straa-Tag, bedækkende mange Huusrum under eet, som i Holsteen, men man seer det modsatte; thi Vaaningerne her paa Landet, gemeenlig to Stokverk høie, staaer oftest i tre til fire adskilte Huse, og hele Gaarden paa et lidet Field, hvorfra er Afheld rundt om.

At man saaledes bygger, er for at have en tør Grund, Udsigt til Gaardens Marker, og at Gaardens Fedme kan trække sig ned til Eng og Mark deromkring; Høiderne ere desuden smaa imod de rette Klipper og Bierge, som omgive alt, og ere de rette Vind-Skierme.

Den Norske Bygningsmaade med Stok paa Stok og Moos derimellem er langt bedre mod Kulden end Muur; men her paa Abelsee saae jeg et Huus af Bindingsverk paa dansk Maneer, som ei passede sig til Climatet. Man har saa udtørret Myrene heromkring ved Grøfter, saa man ei allene derved har erhholdet bedre Græsvext, men endog meget Kornland. Dette Slags Arbeide overlader man de flittige og ufortrødne omvankende Svenske, som ofte tigge om Arbeide, naar vore Betlere tigge om Penge; jeg gider ikke grave, heder det, men jeg skammer mig ikke ved at trygle: dog har norske fattige Folk paa nogle Steder ogsaa begyndt at bruge dette priselige

*Tittelbladet til Reise-Iagttagelser.
Kiøbenhavn 1790.*

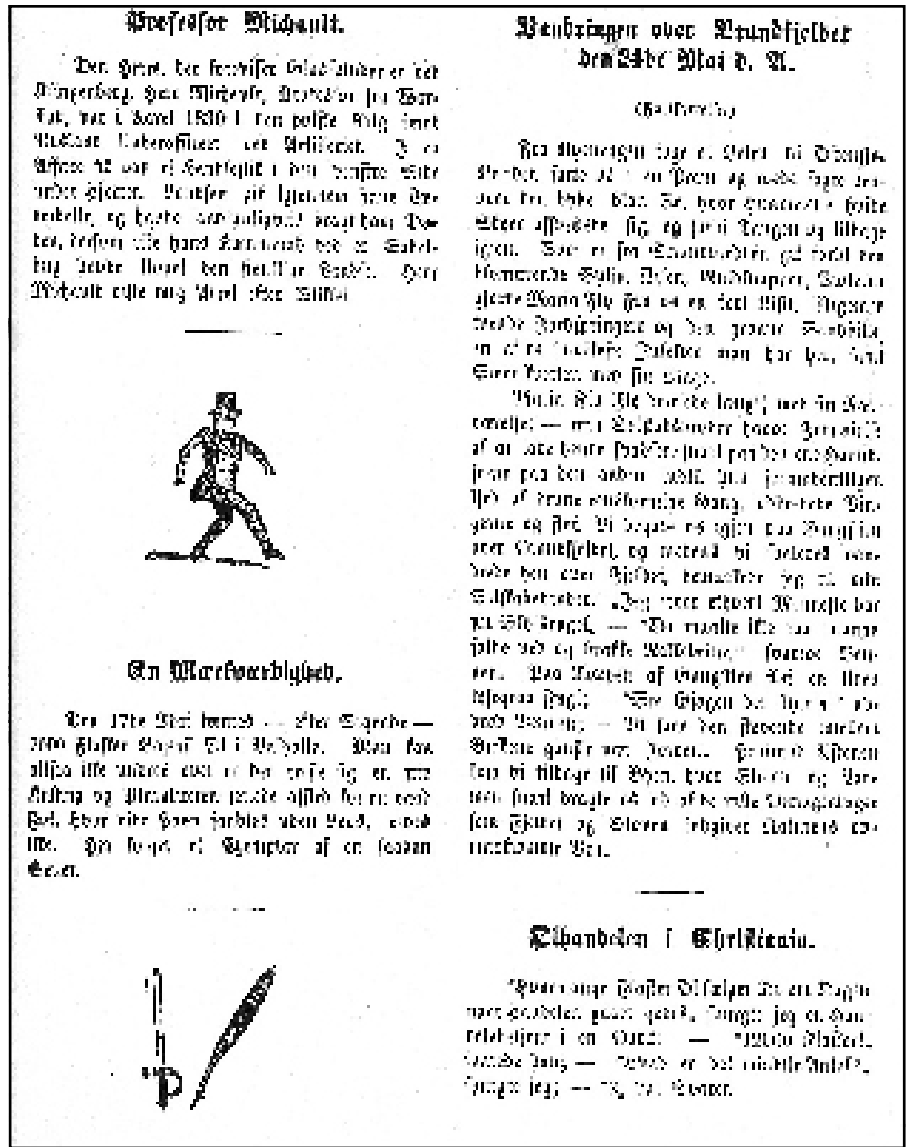
Haandverk. Een Favn Grøft i Længden, en og en halv Alen bred og trefierdedeel dyb, betaales sædvanlig med een Skilling paa Eierens Kost.»²

I 1855, året etter at jernbanen var anlagt til Eidsvoll, ble ankomsten langt enklere, for da ble den såkalte Polskpassveien opparbeidet, som i 1900 fikk navnet Østensjøveien. Velstående byborgere sendte gjerne kusken avsted med hest og vogn til Bryn stasjon – en halvtimes tid i forveien – slik at herskapet selv kunne nyte den første delen av reisen med tog.

Etter byggingen av Ljabruchauséen var det også enkelte som foretrakk ruten langs Bunnefjorden og Ljabrudiagonalen til Stubljan, og videre til Østmarka langs Ljanselva, selv om veien ble litt lenger.³ Var en likevel ute på tur var det jo ikke nødvendigvis noe mål i seg selv å nå fortrest mulig frem.

På tur med marihøne (coccinellidae) og steinskvetvett (Oenanthe oenanthe)
Sophonias Christian Krag (1803–1865) het en av byens flittigste kafésribenter. Som enmannsforetak utga han bladet Iagttageren. Bladet var til å begynne med satt i sats og trykket, men fra 1861 ble bladet skrevet for hånd og gjengitt som kontratrykk i noen ganske få eksemplarer. Krag kjøpte brukte xylografistokker billig fra de mer etablerte ukebladene og 'stemplet' tresnittene inn manuelt for å gi leserne en og annen illustrasjon på kjøpet. En antar at det utkom om lag 100 nummer av Iagttageren fra starten i 1856 til opphøret i 1864, men opplagstallet må ha vært lavt. Månedssbladet er i dag en av våre største litterære sjeldenheter. Ikke engang Nasjonalbiblioteket eier noen komplett samling av Iagttageren.

Håndskreven utgave av Iagttageren, datert 22de Juli 1861. Olaus Krøger von Holcks tegning av Pas de trois cousines – Sophie, Juliette og Amalie Price var opprinnelig gjengitt i Illustret Nyhedsblad i 1852, men Krag aktualiserte situasjonen med et nyskrevet dikt om danserne på Frederiksborg.

En side fra Iagttageren No. 13. Kristiania i Juni 1856.

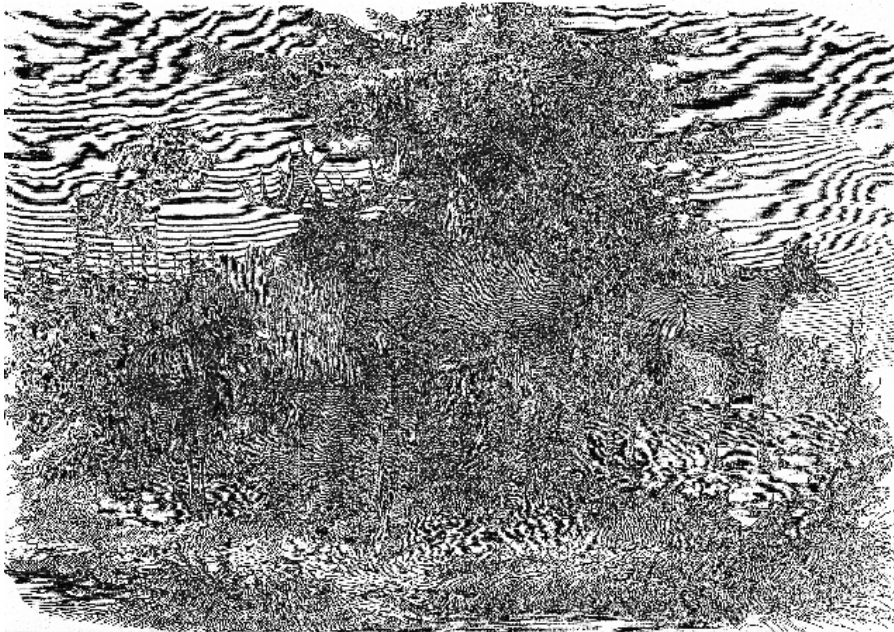
Spalteplassen var nærmest i sin helhet viet folkesladderer i hovedstaden. Dessuten ble alt som rørte seg av underholdningstilbud i byen skildret. På stamstedet Café Social ble selv de mest trivielle opptrinn viet omtale. I sommerhalvåret økte aksjonsradiusen noe, i det redaktøren like gjerne nøt sine glass nede ved friluftscenen på Klingenberg eller la ferden ut til forlystelsesstedet Frederiksborg på Ladegaardsøen (Bygdøy).

Det ga også kjærkommen avveksling til stofftilfanget i Iagttageren at Krag ukentlig, og helst sammen med en eller annen svirebror fra kafeen, søkte ut på vandringer rundt i omegnen av Kristiania etter stoff til små reiseskildringer. For ganske nøyaktig 150 år siden gikk turen til Østensjøvannet. Slik skildret Sophonias Christian Krag sine opplevelser fra «Vandringen over Brandfjeldet den 24de Mai d. A.»:

«Fra Ryenengen toge vi Veien til Østensjøvandet, satte os i en Pram og roede sagte

henover den dybe blaa Sø, hvor Himmelens hvide Skyer afspeilede sig, og forbi Tangen og tilbage igjen. Som vi fra Strandbredden gik forbi den blomstrende Sylju, Pilen, Guldknappen, Violerne gjorde en Maria Fly Fly os en kort Visit, tilligemed tvende Jordspringere og den grønne Sandbille, en af de smukkeste Insekter jeg man har her, samt Steensketten med sin Mage.

Maria Fly Fly dvælede længst med sin Nærværelse; – min Selskabsbroder havde Fornøielse af at lade hende spadsere snart paa den ene Haand, snart paa den anden indtil hun formodentligen kjed af denne eensformige Gang, udbredede Vingerne og fløi. Vi begave os igjen paa Gangstien over Brandfjeldet, og medens vi saaledes vandrede hen over Fjeldet, bemærkede jeg til min Selskabsbroder: «Jeg troer ethvert Menneske har sin Skytsengel» – «Da maatte ikke saa mange falde ned og brække Nakkebeine,» svarede Vennen. Paa Toppen af Gangstien fløi en liden lysegraa Fugl;

Elsdyr. Xylografi. Illustreret Nyhedsblad Nr. 1–2. Christiania den 25de October 1851, s. 5.

– «See Gjøgen der flyer'n!» udbød Vennen;
– Vi saae den flyvende imellem Buskene ganske nær Jorden. Henimod Aftenen kom vi tilbage til Byen, hvor Støien og Larmen snart bragte os ud af de stille Betragtninger som Fjeldet og Skoven indgiver Naturens opmærksomme Ven.»⁴

Sophonias Christian Krag må kunne karakteriseres som en ekte byoriginal. Ludvig M.B. Aubert (1838–1896) har fortalt i sin skoledagbok at redaktøren også var temmelig lett å erte. Under fredag 28. april 1854 har Aubert notert at han sammen med noen unge artianere traff på Krag nede i byen. I det han skrådde over gaten like foran dem var det en av kameratene som utbrøt: «Der gaar Nordens største Digter.» ... «og Componist», tilføyde en annen. I det guttene tok til latteren fattet Krag mistanke om at det var ham slynglene gjorde narr av. Så fulgte han etter guttene opp Akersgaten, og videre, like inn i skolegården, hvor det lyktes kretsen å stikke seg bort blant de andre elevene.

Det henspiller vel trolig på Krag's legendariske utflukter gjennom sommerhalvåret at Ludvig Aubert avslutter dagsnotisen slik: «Nogle andre fortalte, at han stod længe og saae sig om, derpaa gik. Vi komme rimeligvijs i hans 'Vaarerindringer fra 1854'. →»⁵

Numedøler på elgjakt ved Østensjøvannet

Det var ganske annerledes landlig like inn mot byens sentrum den gang. Likevel var det ikke noe vanlig syn da det i oktober 1861 ble sett to fullvoksene elger helt nede i Gamlebyen, for elgen hadde knapt

vist seg i Oslomarka siden 1700-tallet. Det var først mot slutten av 1800-årene at den for alvor vendte tilbake i våre trakter. Det var nok med ektefølt beklagelse at Almuevennen måtte opplyse sine lesere om at den «ene af de Elsdyr... blev skudt samme Dag, da det svømmede paa Østensjøvandet ved Abildsø.»⁶

Det var naturligvis seminaristene som hadde vært på ferde. Morgenbladet forteller at det begynte med at en hund på Østensjø gård skremte den ene av elgene til å legge på svøm over vannet, men da den omsider nådde den motsatte bredd ble den oppdaget av elevene på Abildsø. Det lyktes dem å få jaget elgen utpå igjen slik at de kunne forfølge dyret i robåt. Selv om guttene tilførte elgen flere skudd svømte den enda for livet så det fosset om brystet på den.

Seminaristene fortsatte ivrig jakten, og klarte til slutt fullstendig å utmatte dyret. Dermed kunne de ro nærmere innpå, og ved hjelp av stikk og slag gå løs på elgen inntil den omsider blodig og forslått måtte oppgi kampen.⁷

Det bestialske dyremordet ble kraftig kritisert i pressen, og særlig etter at det ble kjent at et par av elevene som hadde deltatt i jakten var numedøler. Det var nemlig like før blitt begått en tilsvarende rystende handling oppe i deres hjemtrakter.

Numedalsseminaristene på Abildsø var neppe verre enn gutter flest, men det hersket hos det lesende publikum i Kristiania liten tvil om at folk fra Numedal hadde et mer primitivt jaktinstinkt enn andre nordmenn!

Dermed ble numedølene også uthengt som de skyldige ved dette tilfellet.

1) Jacob Nicolai Wilse: Reise-Iagttagelser i nogle af de nordiske Lande, med Hensigt til Folkenes og Landenes Kundskab. Første Deel. Kiøbenhavn 1790, s. 210.

2) Jacob Nicolai Wilse: Ibid. Kiøbenhavn 1790, s. 251f.

3) Jensen (pseud.): En Tour paa Nøkle-vandet. (Bidrag til Skildring af National-characteren.) Johan Vibe (utg.). Literairt Tidsskrift. Christiania 1866, s. 92ff.

4) Sophonias Christian Krag: Vandringen over Brandfjeldet den 24de Mai d.A. Iagttageren No. 13. Kristiania i Juni 1856, s. 2.

5) Sofie Aubert Lindbæk: En Russ fra Femtiaarene. L.M.B. Auberts Dagbøger i Utdrag. Kristiania 1922, s. 4f.

6) Almuevennen No. 42. Løverdag den 19de Oktober 1861, sp. 334.

7) Elgmord i Abildsøvandet. Morgenbladet No. 327. Tirsdagen den 26de November 1861.

Neste gang: Minna Wetlesen etablerer «Husgjerningsskole for unge Bondepiger»

Pyntede trær i skolehagen på Manglerud

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Fruktræene i skolehagen på Manglerud er i vinter kledd i sin fineste drakt – snø og fargerik pynt. Godt synlig fra turveien lyser de opp i området. Det er barn fra andre til fjerde klasse som har utført pyntingen med tema «fra vann til is». Da bildet ble tatt var det etter noen mildværsdager, men fargerikt var det fortsatt med bånd og forskjellige små gjenstander.

<p>Støtt opp om din nærbulikk <i>H. P. Kjørvik</i> Oppsal Senter Tlf.: 22 78 70 40</p>		<p>BØLER APOTEK ditt Alliance apotek Mandag - Fredag 09.00 - 16.00 Lørdag 09.00 - 16.00 Bøler Senter, Bøleria 2-4, 0881 Oslo - Tlf. 22 75 91 00</p>
<p> OBOS Som medlem har du alle fordelene Tlf.: 22 86 55 00</p>		<p>OPPSAL APOTEK ditt Alliance apotek Mandag - Fredag 09.00 - 17.00 Lørdag 09.00 - 14.00 Heston Tvetens vei 24, 0888 Oslo - Tlf. 22 12 06 80</p>
<p>OPPSAL STORKIOSK TIPPESENTER Åpent: Ma. - Fre. 08 - 22 • Lø./Sø. 09 - 22 Vi har bankterminal Tlf.: 22 27 34 82</p>		<p>JØLSTAD BEGRAVELSESBYRÅ 1343 Jølstad Abildes Enebakkveien 287 Døgnvakt: 22 29 38 00 Fra det helt enkle - til den mer påkostede gravkred</p>
<p>TA EN OPTIK SYNPRØVE for briller og kontaktlinser Bøler Brillesenter & Ur A/S Vi tilbyr reparasjon av alle typer støker, rigger og pinner BØLERSENTER Tlf. 22 28 22 68</p>	<p>Life HELSEBØDEN Oppsal Senter, Tlf. 22 27 67 40 Lambertseter Senter Tlf. 22 74 77 12</p>	<div style="border: 2px solid black; padding: 10px;"> <p>Langtidsvirkende og effektiv ANTI - PERSPIRANT</p> <p>STOP 24 virker hamnerende på svettekjertlene og reduserer svetteutskifningen</p> <p>Fås på apotek som roll-on, spray og krem</p> <p>A/S Den norske Eterfabrikk, Bøler Tlf.: 22 78 26 09</p> </div>
<p>JERNIA <i>Oppsal</i> OPPSAL SENTER Tlf.: 400 04 250</p>	<p>Aud's hjørne Støtt opp om din nærbulikk Oppsal Senter Heston Tvetens vei 14 FAKTIF. 22 27 74 88</p>	
<p>Motorforum as Abildes Mitsubishi - Chevrolet Enebakkveien 309 - Tlf. 22 03 20 00 - Fax. 22 23 20 01</p>		

Østensjøvannets Venner ønsker å rette en stor takk til alle bladets støtteannonsører!

<p>BERGERSEN VANN og VARME a.s. Autorisert rørleggermester Sneckerveien 6, 1187 Oslo, tlf. 22 76 71 20 faks: 22 76 71 01, org. nr: 946108292</p> 	<p>DROGSETH Bilskadeslageri AS Verstevler Furulundvei 22 Tlf.: 22 32 32 50 www.drogseth.no</p>	 <p>Oslo Sporveier Tlf. 22 67 64 00</p>
<p>KNU GLASSMESER® FURULUND AS Lambertseter kjøpesenter, 1153 Oslo Stort utvalg i glassmesterarbeider og innramming Tlf.: 22 28 04 90 E-post: post@furulund.no - www.furulund.no</p> 	<p>Ned i vekt</p> <p>enkelt og effektivt</p> <p>Tlf.: 22 26 05 17 www.bodycarenorway.com</p>	
<p>Alliance apotek Lambertseter</p> <p>Vakkert Vi har åpent alle dager: M. 09 00-17 00 - Lørdag M. 09 00-14 00</p> <p>Lambertseter 1 1160 Oslo Tlf. 23 384060</p>	<p>Ingus biloppretting & lakking Bilskadesenteret på Ryen Ryensvingen 2-4 inng.A, 0680 Oslo Tlf. 23 06 05 00 • Fax. 23 06 05 01</p> 	

HÅNDVERKSBYGG AS

Tømremester og Entreprenørforretning
Byggemelding/Prosjektering

MESTERHUS

INTERIØR
Høyenhallen 2, 0667 Oslo
Tlf.: 23 12 71 70
www.handverksbygg.no

**NYBYGG - TILBYGG
REHABILITERING**

Malermester Harald Askautrud A/S

Tlf. 22 57 84 70 Faks 22 57 84 65

- ★ Inn- og utvendig malerarbeid
- ★ Tapetsering
- ★ Gulvbelegg
- ★ Konsulentbistand

 Malermester MLF
www.askautrud.no
- fagkunnskap gir trygghet.

Kontoradresse:
Ryensvingen 9, 0680 OSLO
E-post: askautrud@askautrud.no

Østensjøvannets Venner ønsker å rette en stor takk til alle bladets støtteannonsører!

	<p>HYDRO TEXACO RYEN Erntbakkeveien 135, 0680 Oslo Tlf. 22 19 17 28 • Fax: 22 28 14 01</p> <p>Vaskemaskin - oljeaktift - dekkservice E-mail: hydro@texacoryen@ntbcom.no</p>	<p>T.M. Bergersen A.S. Keramiske fliser</p> <p>Blubbakkeveg Apotekveien 122, Pb. 218 Manglerud, 0612 Oslo. Tlf: 22 28 42 02, Fax: 22 28 42 01</p>
---	---	--

<p>MENY MANGLERUD MANGLERUD SENTER</p> <p>Åpningstider: Mand. - Fre. kl. 9-20 Lørdag kl. 9-18</p> <p>Tlf: 22 78 77 88 Fax: 22 27 78 78</p>	<p>Brathkollen Blomster Kom og se alle våre vårsnytere</p> <p>SANDSTOVEN 48 B, 1164 OSLO TELEFON 22 28 00 00</p>	<p>GLASS REPARATØR VENTER OG BRØGER</p> <p>30% PÅ INNSAMLING</p> <p>BØLER SENTER Bølerlia 2 Tlf 22 28 62 60</p>
---	---	--

<p>OPPSAL Blomsterforretning Svein Christoffersen Høvden Trøstevn vei 66, 0680 Oslo</p> <p>ALT INNEN BINDERI Tlf. 22 26 41 94</p>	<p>NYLAGET FISKEPUDDING og HJEMMELAGDE KOLTERAKER hver dag</p> <p>Middag 12.00-13.00 Lunsj 13.00-14.00 Stort D. Johansen • Mat og vilt Leikervei 13, 0611 Oslo</p>	<p>LAMBERTSETER UR & OPTIKK Synundersøkelser Driller • Kontaktlinser</p> <p>Tlf: 22 28 02 41</p>
--	---	---

<p>Veien 90 Østerngata 0611 OSLO</p>	<p>MATHUSET Jacobs PÅ HOLTET</p> <p>Tlf: 22 28 58 58 Fax: 22 28 58 08</p> <p>REISEROW, 45 178 8500</p>	<p>BARRA</p> <p>Når du skal merkes</p> <p>Kompetansesenter for industriell produktmerking og profilering</p> <p>BARRA AS Christinedal, Harry Fettsv. 10 Pb. 130 Bryn, 0611 OSLO Tlf. 22 78 02 02, Fax 22 27 12 55 post@barra.no, www.barra.no</p>
<p>AUTOTEAM RAFIKKSKOLE</p> <p>Manglerud Senter Tlf: 22 28 34 07 / 906 87 170</p>		

<p>Paste Up Hyper Paste Hyper Paste & Paste Up</p> <p>Kjøp Hyper Paste 100ml og Paste Up 100ml</p> <p>Pris: 299,- Ord. pris 400,-</p> <p>kms CO. AS</p>	<p>Auster Frisør ønsker velkommen til vår salong på Oppsal senter</p> <p>kom innom for en hyggelig prat eller ring oss på tlf.: 22 26 77 78</p> <p>AUSTER SALON & ACADEMY</p> <table border="0"> <tr> <td>Auster Siro</td> <td>22 28 16 80 / 22 28 16 11</td> </tr> <tr> <td>Auster Bryn</td> <td>22 44 80 22 / 22 44 80 24</td> </tr> <tr> <td>Auster Oppsal</td> <td>22 26 77 78 / 22 26 42 64</td> </tr> <tr> <td>Auster Bryn</td> <td>22 27 61 30</td> </tr> <tr> <td>Auster Nydalen</td> <td>22 02 02 80</td> </tr> <tr> <td>Auster Nydalen III Campus</td> <td>22 02 02 00</td> </tr> <tr> <td>Auster Linderud</td> <td>22 64 68 21</td> </tr> </table>	Auster Siro	22 28 16 80 / 22 28 16 11	Auster Bryn	22 44 80 22 / 22 44 80 24	Auster Oppsal	22 26 77 78 / 22 26 42 64	Auster Bryn	22 27 61 30	Auster Nydalen	22 02 02 80	Auster Nydalen III Campus	22 02 02 00	Auster Linderud	22 64 68 21
Auster Siro	22 28 16 80 / 22 28 16 11														
Auster Bryn	22 44 80 22 / 22 44 80 24														
Auster Oppsal	22 26 77 78 / 22 26 42 64														
Auster Bryn	22 27 61 30														
Auster Nydalen	22 02 02 80														
Auster Nydalen III Campus	22 02 02 00														
Auster Linderud	22 64 68 21														

Gelender langs turveien i Manglerudbakken

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Mange har kanskje følt frykt for fall på glattisen under sin til dels ukontrollerte nedstigning på turveien fra Manglerudhallen mot nordenden av Østensjøvannet. Oppoverbakke går vanligvis litt tryggere. Lett er det sannelig ikke den veien heller, når forholdene er på sitt verste.

I desember 2005 monterte Friluftsetaten en ca. 200 meter lang håndløper eller et gelender langs vestsiden av turveien. Inger Helene Kjerkreit, Friluftsetatens prosjektleder for forvaltningsplanen for Østensjøområde Miljøpark, kan opplyse at det egentlig er midler bevilget til bedre tilrettelegging for funksjonshemmede som er anvendt. Man skal ikke være mye hemmet for å få glede av dette gelender når isen ligger blank og sandkornene er vasket vekk av sildrene smeltevann. Vi får bare

håpe at brøytemannskapet blir flinkere til å måke inntil gelenderet.

Takk til Friluftsetaten for et flott, nyttig og nødvendig tiltak!

Nye T-banevogner

Tekst: Leif-Dan Birkemoe

Hva har nye T-banevogner med Østensjøvannet å gjøre? Ikke annet enn at det er greit å bruke T-banen for de som bor slik

til at de trenger kollektiv transport ved besøk i Østensjøområdet Miljøpark. Helt siden 1926 har trikken vært et greit transportmiddel for å komme seg ut i naturen. I januar begynte prøvedriften med de nye

Turveiskiltet ved Skøyenåsen skole viser at det er 0,3 km til Østensjøvannet både sommer og vinter. Et nytt vognsett på T-banen passerer over broen.

Foto: Leif-Dan Birkemoe.

T-banevognene. Her ser vi et nytt vognsett mellom Oppsal og Skøyenåsen stasjon. Nå blir det enda mer komfortabelt å ta turen til miljøparken. Skiltet forteller at på turveien er det ikke mer enn 300 meter ned til Østensjøvannet, mens Østmarka ligger 2 km unna.

Mitt Østensjøvann: Lars Ove Hansen

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

Lars Ove Hansen har for lengst skrevet seg inn i Østensjøvannets historie ved å være blant de som kan mest om insektlivet ved Østensjøvannet. Vi møter ham på kontoret på Naturhistorisk Museum på Tøyen i Oslo, hvor han til daglig arbeider som fagkonsulent på insekter.

Hvordan var ditt første møte med Østensjøvannet?

Jeg tror det må ha vært på en eller annen ekskursjon til vannet som ung entomolog. Som Drammensgutt var Østensjøvannet langt unna, der det lå helt på andre siden av Oslo. Men jeg har lært vannet å kjenne gjennom mange turer hit når jeg skjønnte hvilke verdier som lå her. Det var Morten Falck som egentlig introduserte meg for vannet, og han hadde allerede jobbet der i lang tid.

Hvilken tilknytning har du til vannet i dag?

Det er naturlig at fokuset på insektstudier har ligget på akvatiske dyr siden vann er så viktig i området. Selv har jeg hatt fokus på terrestre insekter, altså landlevende insekter, så det var ment at jeg skulle tilføre studiene noe nytt når jeg tok fatt på den store undersøkelsen i 1995. Men som alltid når man jobber med noe intensivt så er det lett å bli revet med. Selv favoritt habitatet mitt, tørrbakkefuru med god solinnstråling, kan jeg jo finne i dette området.

Uansett hvilken organismegruppe du studerer så er det alle de jevne overgangene, gradientene, som gjør Østensjøområdet miljøpark så unikt. Når f.eks. en bekk med en gitt surhetsgrad renner ut i et stillestående vann så vil du ha alle mellomliggende surhetsvarianter i oset der bekken kommer ut. Insektene har så mange arter og har utviklet så sære krav til habitatet sitt at du istedet for å finne én art finner 4. Hver art kan ha forskjellig krav til surhetsgrad, og liker seg best «akkurat der».

Når Østensjøvannet er fullt av slike gradienter er det helt naturlig at vi finner mye spennende her. Derfor vil jeg gjerne tilbake og undersøke videre i området hvis

sjansen byr seg. Nå for tiden har jeg fullt opp med en del andre prosjekter. Men jeg har likevel fått tid til å samle noe galler som vokser på takrør, for å klekke dem ut under kontrollerte forhold. På den måten kan sikre artsbestemmelser og dokumentasjoner av artene foretas.

Men tilbake til insektrapporten, fortell litt om den.

Morten Falck hadde funnet noen spennende blomsterfluer ved vannet og lurte på om det kunne skjule seg flere arter i området. Vi startet da opp med feltarbeide, som skulle vise seg å vare i 5 år. Hovedsaklig gikk det ut på å benytte tradisjonelle fangstmetoder som fallfeller, lysfeller og hov. Mesteparten av arbeidet var å flytte disse fellene rundt i terrenget for på den måten å fange arter i alle habitater; løvskog, barskog, fjellskrenter, enger, vann osv.

Lysfeller, som altså går ut på å fange nattlevende innsekter som søker til kraftige lyskilder, hadde jeg noen morsomme opplevelser med. Folk lurte selvfølgelig på hva som var grunnen til at det stod på lamper ute i skogen midt på natten. Noe hærverk forekom, men det var mest nysgjerrige folk. En natt jeg lurte på hvem som tuslet rundt i løvet rett ved meg kom det plutselig en rev ut av mørket.

Jeg synes hovedsaklig vi kan si at vi fikk mye ut av feltarbeidet, og at det som befinner seg i rapportens artsliste dekker «sannheten» ganske bra. Men selvfølgelig finnes det andre arter som vi ennå ikke vet om, samt at nye kommer til.

Hvordan ser du for deg at det går med insektfaunaen i tiden som kommer?

Jeg er spent på hva som kommer ut av skjøtselsplanen, selvfølgelig.

Hva er ditt beste minne fra vannet?

Det må være som fersk insektsforsker å kunne være med å finne nye arter for vitenskapen. Under arbeidet fant vi altså parasittveps som ingen har beskrevet før, og det gir jo selvfølgelig enorm inspirasjon. Å oppdage sommerfuglmygg som er ny for Norge husker jeg også som et ekstra godt minne. Generelt var det å bli introdusert for nye insektgrupper noe som gjorde at Østensjøvannet har en spesiell plass.

Takk for intervjuet!

Forskrift om rammer for vannforvaltningen

Vinterbilde fra Manglerudbekken.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Norske myndigheter er i gang med å innføre EUs omfattende vanddirektiv i Norge, som legger opp til en helhetlig forvaltning av norske nedbørsfelt. Miljømålet er at alt vann skal ha naturlig tilstand både økologisk og kjemisk innen 2016.

I Sothøna nr. 26, november 2003, redigerte vi for EUs vanddirektiv fra desember 2000.

Over tre år er gått siden den gang. Nå er forskriftsutkastet ute på høring med frist til 10. mars 2006.

Helhetstenkning

Enkelte hevder at nå er tiden inne til å tenke annerledes om vann, at det er mer enn én ressurs. Denne type helhetlig tenkning inkluderer også våtmarker som absorberer vann ved stor nedbør og flomsituasjoner. Herunder hører da også biologisk mangfold, renhet, gjennomstrømming og temperatur.

Den helhetlige tilnærmingen betyr i praksis at vassdrag, grunnvann og kystvann med hensyn til fysiske, kjemiske og biologiske forhold ikke kan deles opp pga. kommunegrenser eller andre administrative grenser.

Vannregioner og frivillige organisasjoner

Norge skal deles inn i vannregioner med det prinsipp at ingen nedbørfelt deles. Sentrale høringspunkter gjelder organiseringen – skal man ha 5 eller 14 vannregioner og om hvem skal sitte i vannregionutvalgene. Når regionale forvaltningsplaner skal lages må det vurderes hvordan kommuner, lokale organisasjoner og enkeltpersoner skal komme med. En referansegruppe med representanter for berørte rettighetshavere og allmenne og private brukerinteresser, altså en arena for frivillige organisasjoner, vil kunne komme med innspill og bidrag. Det vil bli gitt europeiske og nasjonale føringer.

For utvalgte vannområder bør Norge ligge i forkant og følge samme frister som EU-landene. Miljømålet er ambisiøst og Norge må bidra til et godt resultat! Artikkelen bygger på opplysninger som fremkom på en høringskonferanse om vannforvaltningsforskriften hos SFT - Statens forurensningstilsyn - 12. januar 2006.

Les mer om vanddirektivet og om foreslåtte forskrifter på: www.sft.no/arbeidsomr/vann/vanddirektiv/.

Alle brukerinteresser skal sees i sammenheng. Norge påvirkes av andre lands utslipp med langtransportert forurensning, slik som miljøgifter og næringssalter. Men Norge har bedre utgangspunkt for vannforekomster enn andre land i Europa og vil nyte godt av direktivet.

Kunnskapsbasert forvaltning

Vann er kilde til drikke, mat, rekreasjon og energi, men påvirkes av mange faktorer som f. eks. landbruk, kloakk, industri, oppdrettsvirksomhet og energiproduksjon. Hele Europa skal ha felles vannforvaltningsregler.

I Artikkel 4 fastsettes det miljømål for vannforekomster og det skal legges opp til helhetlig kunnskapsbasert vannforvaltning. God miljøtilstand skal bygge på naturvitenskapelig grunnlag.

Metoden for å nå målene må være en helhetlig forvaltning og planlegging med trinnvis gjennomføring, kartlegging, forvaltningsplaner osv.

Direktivets hovedoppgaver vil karakterisere vannforekomstene og kartlegge belastningene på vannmiljøet. Det vil tas beslutninger om tiltakspakker og miljømål for å beskytte og forbedre tilstanden. Tiltakene skal gjennomføres og miljøovervåking utbygges. Forverring skal forebygges.

«Verdens vannmålingsdag 2006»

Oslo Elveforum informerer om verdens vannmålingsdag til høsten.

Oslo, 16. mars 2006

Vannkvalitet – vi kan gjøre vårt!

**Verdens vandag er 22. mars 2006.
I oktober kommer Verdens vannmålingsdag.
Osloskolene kan delta aktivt**

Vann- og avløpssetaten (VAV) i samarbeid med Oslo Elveforum innbyr Oslo-skolene til vannkvalitetsmåling langs byvassdragene.

Tiltaket er ledd i et kunnskapsløft om vann i lokalt og globalt perspektiv.

FN har vedtatt at 2005 – 2015 skal være et internasjonalt aksjonstår: *Vann for livet*.

Hva er verdens vannmålingsdag?

Fra 18.september til 18.oktober vil innbyggerne i hele verden delta i forberedelsen til Verdens vannmålingsdag (World Water Monitoring Day) som er 18.oktober. Målingen går ut på å teste vannkvaliteten i lokale vassdrag med fire indikatorer: temperatur, pH, oksygen og turbiditet (gjennomsiktigheit). Måleresultatene noteres på rapportkjema som sendes til Vann- og avløpssetaten. Resultatene vil bli offentliggjort på arrangørens hjemmeside som fins på "worldwatermonitoringday.org"

Hvem kan delta?

Alle klasser/grupper på 7.trinn i Oslo innbys til å delta. Skolene får tildelt måleutstyr som kan brukes til en enkel kvalitetsmåling av vannet i elver, bekker, innsjøer, dammer eller i fjorden.

Nærmere begrunnelse.

Vi som bor i hovedstaden i vannlandet Norge, kjenner lite til vannproblemene i store deler av verden – så vel i teknisk utviklede som mindre utviklede land. Men vi i den rike verden må innse vårt medansvar for problemer i vannforvaltningen også i internasjonalt perspektiv.

I vårt nærmlis vil lokal vannkvalitet og vannmiljø være gode læringstema, slik at vi oppnår:

- å heve kunnskapen om og respekten for vann som en helt grunnleggende naturressurs,
- å synliggjøre og rehabilitere de ti Oslo-vassdragene som utstrperler i lokalmiljøene,
- å bidra til at folk flest i samarbeid med myndighetene tar ansvar for å bruke og verne vassdragene våre slik at vi kan gi dem videre til neste generasjon i bedre stand enn de er i dag. Som kjent er ca 200 kilometer vannveier gjemt i rør under Oslos overflate. Oslo bystyre har bedt om at disse gjenåpnes der det er mulig.

Påmelding

Påmelding skjer innen 1.mai. Oslo Elveforum kan tilby et kort informasjonsmøte i forkant om vassdrag i Oslo og om målingene som skal utføres. Se også www.osloelveforum.org

Vann- og avløpssetatens kontaktpersoner:

Vivi Paulsen t. 99 51 32 49 mail: vivi.paulsen@vav.oslo.kommune.no

Toni Røberg t. 90 26 23 59 mail: toni.roberg@vav.oslo.kommune.no

Oslo Elveforums kontaktperson:

Trine Johnsen t. 98 66 92 53 mail: tjoo@online.no

Oldtidsveien gruset ved Oppsal terrasse

Oldtidsveien har fått nytt toppdekke fra snuplassen, langs terrasseblokkene og helt bort til gressplen.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Sent på høsten 2005 ble det plutselig oppdaget at Oldtidsveien rett nedenfor terrassehusene i Oppsal terrasse var gruset. Det var distriktets ekspert på oldtidsveier, Reidar Fønnebø, som reagerte raskest på det

som hadde skjedd. Sigurd Edv. Gullerud, leder av Østensjø historielags gruppe for oldtidsveien, fulgte opp.

Byantikvaren kunne imidlertid berolige med at dette var skjedd i samråd med antikvariske myndigheter. Det ble opplyst at

veien hadde et så dårlig toppdekke at den kunne gå ut av bruk. For å opprettholde bruken, og dermed også veifaret, ønsket lokale krefter å tilføre et nytt slitelag på veien. Byantikvaren forela saken for Riksantikvaren. Tilrådingen ble at det kunne tilføres et nytt slitelag under visse forutsetninger. Oldtidsveifaret, som ble ønsket utbedret, er fredet etter lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 4, derfor måtte det tas spesielle hensyn i forbindelse med vedlikehold av veien.

Kravet til vedlikehold var at selve veiløpet og veibredden ikke ble endret, refundering og graving i veien ikke måtte utføres. For å imøtekomme dette kravet ble det lagt en fiberduk mellom det nye og eksisterende slitelag. Hensikten er at det skal være mulig å kunne skille det moderne slitelaget fra det gamle.

Tilsvarende løsning har funnet sted for deler av Oldtidsveien ved Skøyen allé.

Nå er selvsagt spørsmålet om hva som kan skje med de gjenværende og opprinnelige deler av Oldtidsveien. Vil disse deler la seg bevare?

Søppel

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Rett ved parkeringsplassen i sør fremstod denne avfallskurven en mandag morgen i mars som et grisete syn. Overfylt og med en masse avfall flytende rundt. Er det for få avfallskurver eller orker man ikke å gå bort til den store avfallsdunken noen få meter unna?

Amund Kveim, Arnfinn Aabø og Finn Arnt Gulbrandsen ved de nye plakaten på Oppsalsenteret.

Oppsalhistorie og miljøparkinformasjon på Oppsalsenteret

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Lørdag 10. desember 2005 kl. 12 ble det avduket en lokalhistorisk plakatutstilling på Oppsal Senter. Bildemontasjen er en historisk oversikt med formidling av utviklingen på Oppsal fra innflytterne som bygget sine hytter og hus her ved begynnelsen av forrige århundreskifte og fremover til dagens etablerte boligstrøk. Det er en spennende historie som nå i kortform presenteres for de som stopper opp ved den sørlige inngangen til Oppsal Senter.

Bydelsidentitet

Det var leder av Østensjø bydelsutvalg, Arnfinn Aabø som forestod åpningen av de tre store plakaten.

- Bydelsidentitet uten historie kan sammenlignes med en organisasjon uten medlemmer, understreket han, og fortsatte;
- Det er derfor svært viktig at vi har aktive ressurspersoner og organisasjoner i bydelen som kan ta vare på, og vise informasjon i tekst og bilder fra vår felles bydelshistorie. Utgangspunktet for plakaten som vises, når det gjelder bildene, er den fine bildebasesen Østensjø lokalhistoriske bilder

som Østensjøvannets Venner, Østensjø historielag og Deichmanske bibliotek på Oppsal har samarbeidet om og som bydelsutvalget har vært med på å finansiere. Dette er derfor et meget forbillig prosjekt som vil bidra til at mange får øynene opp for bydelens historie, kultur og utvikling. Det er nettopp dette Bydelsutvalget i Bydel Østensjø er opptatt av. Og det er ikke minst derfor vi har etablert prosjektet Kulturbydel Østensjø, som i hovedsak vil støtte opp om, og samarbeide med organisasjoner, for å skape en bydelsidentitet basert på vår historie, kultur og bydelsutvikling.

Arnfinn Aabø minnet også om at den såkalte Østensjøbyen er broderlig delt mellom tre bydeler. – Det tror jeg vi skal være glade for, ellers ville vår bydel blitt ekstremt stor og uoversiktlig, understreket Aabø som også ønsket lykke til med plakatutstillingen – og det videre arbeid til beste for bydelsidentiteten!

Pådrivere

Leder i Østensjøvannets venner, Amund Kveim, kunne fortelle at den som hovedsaklig har stått bak produktet er Finn Arnt Gulbrandsen; prosjektets pådriver, Oppsalpatriot og mangeårig leder av Østensjøvan-

nets Venner. Formgivning, montering av innholdet og deler av fotograferingen har Audun Brekke Skringdo stått for. Oppsal Senter har vært inne økonomisk og gjort det mulig å realisere prosjektet. Trykkingen ble utført av Team-Lie.

Tre temaer

De tre plakaten er delt mellom temaene «Oppsal fram til 1945», «Oppsal 1946–2005» og «Østensjøområdet Miljøpark». Sistnevnte tema har vært og er hjertesak for Østensjøvannets Venner. Plakaten dekker parkens historie fra 1952 og frem til det arbeid som nå pågår med å utarbeide en forvaltningsplan der det samarbeides med Friluftsetaten, Vann- og avløpsetaten, Byantikvaren, Fylkesmannen og gårdeierne for å rehabilitere store deler av områdene rundt Østensjøvannet.

Detaljen – klorofyll

Tekst og foto: Astrid Brekke Skrindo

Det oppleves som det rene mirakel hvert år... nye skudd og blader blir grønne. Men hvor kommer grønnfargen fra? Plantene er grønne fordi de grønne pigmentene som kalles klorofyll dominerer over de andre pigmentene.

Klorofyll er et stort nitrogenrikt molekyl som de flerårige plantene nødig vil miste hver høst. Derfor transporteres klorofyllet ned til stengler og røtter om høsten. Når klorofyllet er transportert vekk fra bladene, kommer de flotte røde og grønne høstfargene fram. Om våren transporteres klorofyllet tilbake til skuddene og nye blader blir grønne.

Hvilke funksjon har klorofyllet? Verdens viktigste maskineri finnes i plantene: I plantecellene finnes noen organeller som kalles kloroplaster. Her skjer den berømte fotosyntesen der oksygen (O₂) blir produsert! Inne i kloroplastene har

Uten blomster dominerer grønnfargen hele plantens overflate.

klorofyllet sin oppgave: De fanger opp energien fra sola som er drivkraften i hele fotosyntesen.

Gjennom hele vår- og sommerhalvåret er det disse små pigmentene som dominerer naturen fullstendig. På både solfylte og

overskyete dagene fanger de sollyset for oss, gir oss O₂ til å puste inn og karbohydrater til å spise mens vi kan rusle en tur langs vannet og gjøre ingenting!

Ny fugle-CD

Tekst: Audun Brekke Skrindo

Det er lett å tro at det ikke skulle være nødvendig å gi ut en CD med fuglesang, siden det har kommet slike CD-er tidligere. Fuglene skulle jo være de samme og sangen skiftes jo ikke ut slik som «låter» på en VG-liste!

Men som med så mange andre fagfelt, det er alltid mulig å forbedre seg. Helge Kvam og Jon Lurås har vært interessert i fuglesang i mange år. Men opptakene på denne CD-en er fra de siste to årene. Jon har stått for mye av det praktiske arbeidet med opptak i felt, og Helge har stått for den pedagogiske tilretteleggingen. Han har en ekstra forutsetning for å snakke om dette ved å samtidig være musiker og en av de flinkeste i Norge på nettopp fuglesang. Til denne CD-en har han arbeidet spesielt med å opparbeide et øre for hvilke elementer fuglesangen består av. På den måten skal det bli lettere å snakke om fuglesang og

formulere seg om nett-opp sangens karakter og egenskaper.

Mange av de tidligere utgivelser av fuglesang har, med og uten vilje, ikke fjernet eventuelle andre fugler som sang i munnen på den arten som opptaket skulle beskrive. Kvam og Lurås har hatt et ønske om at artene skulle tre litt mer frem. De har derfor lagt ned en anseelig mengde timers arbeide med å justere opptakene litt slik at det blir lettere å lære hver enkelt art. Men den kanskje største pedagogiske nytten er kommentarene. Heldigvis er kommentarene lest inn på egne spor (fuglesang og kommentarer ligger skilt fra hverandre på oddetall og partall). Foran hver art blir det gjennomgått hva som er unikt for denne arten. Kommentarene er nøye valgt ut med tanke på å hente ut det aller mest unike med artens sang.

Innholdet er utformet for nybegynnere. Først kommer klassiske arter som du garantert møter ute på en vårtur i skogen, på fjellet og i kulturlandskapet. På hjemmesidene deres kan du høre hvordan svarthvit flu-

esnapper presenteres for å danne deg et bilde av hvordan CD-en er lagt opp.

Få tak i den!

CD-en kan bestilles på nettbutikken www.naturogfritid.no eller på hjemmesiden til utgiverne www.opplevnaturen.no. Du vil også kunne finne den i din lokale bokhandel.

Opphavsmenn

Kontaktpersoner, Opplev Naturen:
Helge Kvam 930 100 10
Jon Lurås 91 60 69 62

Artslista

Gulspurv, gransanger, bokfink, løvsanger, boksanger, granmeis, blåmeis, svartmeis, kjøttmeis, svarthvit fluesnapper, fuglekonge, rødstjert, svarttrost, duetrost, måltrost, rødvingetrost, møller, gjerdesmett, trepiplerke, rødstrupe, jernspurv, trekryper, grønnfink, spettmeis, flaggspett, grønnspett, svartspett, stær, gulsanger, munk, hagesanger, tornsanger, rørsanger, sivsanger, myrsanger, gresshoppesanger, nattergal, rosenfink, buskskvett, sivspurv, tornirisk, sanglerke, låvesvale, ringdue, skogdue, kattugle, perleugle og gjøk.

Restaurering i vadedammen utsettes til vinteren 2007

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

Den observante turgåer har kanskje lagt merke til at Vadedammen i nordenden har vært uten vann en periode i vinter. Som en forberedelse til restaurering av dammens fysiske egenskaper (dybde og utstrekning) har vannet vært tomt ut med vilje.

Prosjektet ble initiert av Friluftsetaten foregår i samarbeide med Østensjøvannets Venner. Det var planlagt at gravearbeidene skulle vært utført i vinteren 2005/2006.

Vi vil bare informere om at det ikke ble mulig å gjennomføre arbeidet før vintersesongen 2006/2007. Jo nærmere vårløsningen man kom jo større var sannsynligheten for at gravemaskiner og annet tungt utstyr ikke ville bæres godt nok av den tynne telen.

Entreprenør for oppdraget er valgt. Høsten 2006 holdes området lengst mulig snøfritt slik at frosten går langt ned i bakken og kan bære anleggsmaskiner. All annen planlegging av dybder, flytting av masser og ikke minst hvilke soner i dammen som skal graves er klar.

Vi kommer tilbake med mer informasjon om dette arbeidet når det nærmer seg oppstart av gravearbeider til høsten eller tidlig vinteren 2006.

Fotball og skøyter på Rustadfeltet

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Vinteren gir plass til mange samtidige aktiviteter. Sør i miljøparken, på Rustadfeltet, ble det på en og samme dag i januar spilt fotball på snøfri kunstgressbane og stått på skøyter på blank fin is. Kunstgressbanen

har vært holdt fri for snø til stor glede for fotballgutta. Isen tiltrakk seg mange skøyteentusiaster som fikk utfolde seg som best de kunne enten det var på kunstløp- eller hockeyskøyter. Om sommeren ligger dette i «grønndraget» som fører fra byggesonen inn i Marka.

Om vinteren kan vi vel kalle det «hvitdraget» når vi også inkluderer skiløypa som passerer Rustadfeltet, altså et helårlig «drag».

Østensjøvannet i reklamebybildet

Tekst og foto: Audun Brekke Skrindo

For oss som er entusiaster for vannet og området vårt rykker det alltid litt til når vi møter på navnet på bydelen eller selve vannet i det daglige liv. F.eks. kan området refereres til på radioen eller i TV.

Akkurat dette rykket kjente undertegnede da jeg satt og ventet på t-banen på Nationalteateret midtvinters. På veggen så jeg at Aftenposten kjørte en serie reklameplakater som henspeilet på lokal kunnskap i Oslo. Hovedoppslaget var bydelens logo, eller skjold, med tekst under der man fikk vite detaljer om bydelen som kanskje ellers er ukjent for flesteparten av byens befolkning.

I reklamen for Bydel Østensjø ble Østensjøvannet trukket frem. Østensjøvannet ble trukket fram som noe man bør vite om i bydelen.

Teksten i reklamen var:

Det er så mye man ikke vet om Østensjø. Friluftsliv er kanskje ikke det folk flest fobinder med drabantbyer som Bøler og Oppsal. Østensjøvannet er det området der det oppdages flest nye dyrearter; det er observert hele 216 fuglearter ved vannet. Det er med andre ord ingen steder i Oslo du kan mate så mange eksotiske fugler som i bydel Østensjø.

Leser du Aften oppdager du nye sider av Oslo – hver dag.

Aften – ingen kjenner byen bedre

Reklameplakaten, slik den er plassert i gangtunnel på Nationalteateret t-banestasjon.

Reklameplakaten, gjengitt med tillatelse fra Aftenposten.

A large advertisement for Østensjø. At the top is a shield-shaped logo with the word "ØSTENSJØ" above it. Inside the shield are three stylized fish. Below the logo is a block of text in Norwegian, followed by the "Aften" logo and the slogan "Ingen kjenner byen bedre".

ØSTENSJØ

Det er så mye man ikke vet om Østensjø. Friluftsliv er kanskje ikke det folk flest forbinder med drabantbyer som Bøler og Oppsal. Men Østensjø bydel er mer enn blokkbebyggelse. Østensjøvannet er det området i Norge der det oppdages flest nye dyrearter; det er observert hele 216 fuglearter ved vannet. Det er med andre ord ingen steder i Oslo du kan mate så mange eksotiske fugler, som i bydel Østensjø.

Leser du Aften, oppdager du nye sider av Oslo – hver dag.

Aften
Ingen kjenner byen bedre

Parsellhagen i vinterdvale

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Eterjordet parsellhagelags område nedenfor eterfabrikken ligger under et hvitt snødekke.

De små drivhusene skjuler fjorårets vekster. Bord og stoler venter på varmere dager. I underkant av 90 parseller ligger skjult under snøen som snart vil forsvinne og fremstå i grønt for dyrking av blomster og grønnsaker. I følge statuttene i laget skal dyrking være påbegynt innen 20. mai, ellers går parsellen tilbake til parsellaget. Bildet er tatt i siste halvdel av mars, noe som sier at her kommer det til å gå fort når varmen kommer.

Parsellhagelaget ble etablert i 1980 med grunneier Oslo kommune. Matrikelnummeret 163 forteller at opprinnelig tilhørte grunnen Bogerud gård. Friluftsetaten har forvaltningsansvaret.

Bord og stoler venter på vår og sommer.

Se opp for kjempebjørnekjeks

Tekst: Audun Brekke Skrindo

Planter sprer seg både naturlig og ved hjelp av mennesker til nye områder. Plantene er den organismegruppen hvor vi finner flest introduserte arter i Norge. Mange av dem utgjør ingen trussel mot den lokale floraen. Enkelte arter klarer derimot å «erobre» store områder og kan bli problematiske å få kontroll over. De ganger mennesket selv har forårsaket spredningen av slike problematiske arter vil det være på sin plass å forsøke å hindre arten å spre seg med ytterligere større hastighet. En slik art er kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*) i skjermplantefamilien.

Innenfor Østensjøområdet Miljøpark etterstreber vi å ha så få introduserte arter som mulig. Kjempebjørnekjeks er en hardfør plante som brer seg langs veikanter, samt i bynære områder langs bekkkanter, turveier, ødeenger m.m. Den dukker opp i begynnelsen av mai, og forsvinner i slutten av september. Den vokser raskt og kan blir 2–3 meter høy. Der disse artene vokser kan svært lite annet vokse. Plantene er i

sterk økning, og det hersker en viss uro med tanke på konsekvensene dette kan få for den lokale vegetasjonen.

Giftig

En annen egenskap som kan være godt å vite om er at plantesaften er giftig. Hvis man får den på huden kan det gi solforbrenningsskader, også kalt fototoksisk reaksjon. Pasientene er typisk barn som har kommet i kontakt med tromsøpalme/kjempebjørnekjeks eller andre skjermplanter under lek, eller voksne som har ryddet i hagen i solrikt vær. Det er mest plantesaft i bladene og røttene, mens det er minst i stengelen. Utslettet kommer 24 til 48 timer senere og kjennetegnes av rødme (erytem), blemmer og sterk svie, og utbredelsen svarer eksakt til hudområdene som har vært i kontakt med planten. Det akutte utslettet kan etterfølges av langvarig pigmenteringsendring (økt pigmentering) i det affiserte hudområdet. (Kilde: planteinformasjon fra Lier kommune).

Vi oppfordrer alle til å holde øynene åpne og se om dere kan finne denne arten. Meld fra til foreningen eller fjern den hvis dere finner den. Det er ekstra viktig å få den fjernet før den setter frø, så følg med utover sommeren.

Du kan lese mer om kjempebjørnekjeks og problematikken omkring introduserte arter i følgende to artikler på nettet:

- 1) www.friluftsetaten.oslo.kommune.no/biologisk_mangfold/trusler/article49748-16245.html
- 2) www.sabima.no/utinaturen/20001107_introduserte_planter.htm

Heracleum mantegazzianum
Foto: Norman Hagen

B-blad

Ettersendes ikke ved varig adresseforandring, men returneres med opplysninger om riktig adresse.

Returadresse:

ØVV, Pb. 77 Oppsal, 0619 Oslo

Over: hundetunge (Cynoglossum officinale)

foto: Leif-Dan Birkemoe

Begge til høyre: selje (Salix caprea)

Under: Blåveis (Hepatica nobilis)

Alle tre foto: Astrid og Audun Brekke Skrindo

